

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Rodina na venkově a ve městě (porovnání činností mužů a žen
v domácnosti)**

Simona Bubnová

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bubnová Simona

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Rodina na venkově a ve městě (pracovní činnosti mužů a žen v domácnosti)

Anglický název

The family in the rural area and in the city (work activities of men and women in household)

Cíle práce

Bakalářská práce se zabývá problematikou rozdělení činností, spojených s běžným chodem domácnosti v rodině. Hlavním cílem práce je tedy porovnání dělby domácích prací mezi mužem a ženou, a to u rodin žijících na venkově a rodin žijících ve městě.

Metodika

Teoretická část práce (jako předpoklad zpracování empirické části práce) vychází z důkladného zkoumání a prostudování relevantní teoretické literatury, odborných zdrojů, pramenů, materiálů a příslušných dokumentů, vztahujících se ke sledované problematice. Navazující, empirická část, bude (kromě studia dokumentů o rodinách v městském a venkovském prostoru České republiky) pomocí polostrukturovaných rozhovorů řešit a srovnávat odlišnosti v rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou na venkově a ve městě. Data, získaná terénním šetřením, budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

Harmonogram zpracování

04/2012 - 06/2012 Vypracování kapitol Úvod, Cíl a metodika práce (udělení 1. zápočtu)

07/2012 - 09/2012 Zpracování teoretického zázemí práce

10/2012 - 11/2012 Návrh, příprava a uskutečnění terénního šetření (udělení 2. zápočtu)

12/2012 - 01/2013 Zpracování, analýza a interpretace získaných dat

02/2013 - 02/2013 Syntéza teoretických východisek a empirických zjištění v závěrech práce

03/2013 - 03/2013 Dokončení formálních úprav a odevzdání práce (udělení 3. zápočtu)

Rozsah textové části

cca 30 - 40 stran textu

Klíčová slova

rodina, město, venkov, gender, muži, ženy, činnost, práce, práce v domácnosti

Doporučené zdroje informací

Brožová, D.: Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003.
Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, s.r.o., 2008.
Giddens, A.: Sociologie. Praha: Argo, 1999.
Matoušek, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003.
Možný, I.: Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008.
Oakleyová, A.: Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000.
Renzetti, C. M.; Curran, J. D.: Ženy, muži a společnost. Praha: Karolinum 2003.
Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996.
Vodáková A., Vodáková O.: Rod ženský (Kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?). Sociologické nakladatelství (SLON), 2003.

Osnova zadané práce

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Rodina a gender v současné společnosti na venkově a ve městě
4. Práce jako činnost se zřetelem na domácí práce
5. Sekundární analýza dat o rodinách v ČR
6. Empirické šetření o odlišnostech v rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou na venkově a ve městě
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

Vedoucí práce

Kocmánková Menšíková Lucie, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2013

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 22.2.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Rodina na venkově a ve městě (porovnání činností mužů a žen v domácnosti)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení a věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat všem dotazovaným rodinám za spolupráci a ochotu.

Rodina na venkově a ve městě (porovnání činností mužů a žen v domácnosti)

The family in the rural area and in the city (work activities of men and women in household)

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá problémem dělby práce v rodině. Hlavním cílem práce je porovnání dělby domácích prací mezi mužem a ženou žijících na venkově a ve městě. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se řešené problematiky. Pozornost bude zaměřena hlavně k pojmům rodina a gender, k úloze muže a ženy v rodině a především k zapojení mužů a žen do domácích činností.

Empirická část práce se zabývá vlastním výzkumem rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou v porovnání rodin žijících na venkově a ve městě. Výzkum probíhal ve městě Příbram a okolních vesnic na základě standardizovaného rozhovoru s deseti dotazovanými rodinami. Bylo zjištěno, že ženy žijící na venkově zajišťují hlavně vaření, úklid a běžnou údržbu domácnosti a muži jiné činnosti. U rodin žijících ve městě nebyly takové rozdíly v hodinách, které muž a žena věnují dané činnosti jako u rodin žijících na venkově. Nejvíce se ale také zaměřují na vaření a úklid.

Klíčová slova: Žena, muž, domácí práce, město, venkov, rodina, gender

Summary

This thesis deals with the problem of the division of labour in the family. The main objective of this thesis is to compare the division of household chores for men and woman living in the countryside and in the city. In the theoretical part of the defined basic terms concerning the issues solved. Attention will be directed mainly to the concepts of family and gender, to the role of women and men in the family and in particular to the involvement of men and women to household activities.

The empirical part of the thesis deals with the research division of household chores between a man and a woman in a comparison of the families living in the countryside and in the city. The research took place in the town of Příbram and surrounding villages on the basis of a standardised interview with ten interviewees families. It was found that women living in the countryside provide mainly for cooking, house cleaning and routine household maintenance and men other activities. For families living in the city weren't such differences in hours, that man and woman engaged in the activity in question, as in the case of families living in the countryside. Most, however, also focus on cooking and house cleaning.

Keywords: Woman, man, household chores, city, country, family, gender

OBSAH:

1. ÚVOD	9
2. CÍL PRÁCE A METODIKA.....	10
3. RODINA A GENDER V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI NA VENKOVĚ A VE MĚSTĚ.....	11
3.1. RODINA	11
3.1.1. Typy rodin.....	12
3.1.2. Základní funkce rodiny.....	12
3.1.3. Česká rodina a rodina ve světě	13
3.2. GENDER.....	14
3.2.1. Genderové role.....	14
3.2.2. Demokratizace ženství	16
3.2.3. Feministické teorie	17
3.3. MĚSTO	19
3.4. VENKOV.....	20
3.4.1. Venkovský styl života	21
3.4.2. Český venkov	21
4. PRÁCE JAKO ČINNOST SE ZŘETELEM NA DOMÁCÍ PRÁCE.....	23
4.1. PRÁCE JAKO ČINNOST.....	23
4.2. DOMÁCÍ PRÁCE	23
4.3. DOMÁCÍ PRÁCE A GENDER	24
4.4. PRÁCE V DOMÁCNOSTI NENÍ SKUTEČNÁ PRÁCE.....	25
5. SEKUNDÁRNÍ ANALÝZA DAT O RODINÁCH V ČR	29
5.1. DATA O OBYVATELSTVU Z ČSÚ	29
5.2. VÝZKUMY SOCIOLOGICKÉHO ÚSTAVU AV ČR.....	30
5.2.1. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti.....	30
5.2.2. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě	32
5.2.3. Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé	34
6. EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ O ROZDĚLENÍ PRACÍ V DOMÁCNOSTI MEZI MUŽEM A ŽENOU NA VENKOVĚ A VE MĚSTĚ	38
6.1. LOKALITA, SUBJEKT A PRŮBĚH EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	38
6.2. ANALÝZA VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	38
6.2.1. Analýza rozhovorů rodin žijících ve městě	39
6.2.2. Analýza rozhovorů rodin žijících na vesnici	44
6.2.3. Souhrn	49
7. ZÁVĚR.....	51
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
9. PŘÍLOHY	56

SEZNAM TABULEK:

Tab. č. 1: Základní informace o dotazovaných rodinách.....	38
Tab. č. 2: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M1	39
Tab. č. 3: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M2.....	40
Tab. č. 4: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M3.....	41
Tab. č. 5: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M4.....	42
Tab. č. 6: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M5.....	43
Tab. č. 7: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V1	44
Tab. č. 8: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V2	45
Tab. č. 9: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V3	46
Tab. č. 10: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V4	47
Tab. č. 11: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V5	48
Tab. č. 12: Kolik hodin týdně věnují rodiny souhrnně domácím pracím	49

1. Úvod

Biologický faktor, tedy pohlaví, je hlavním rozdílem mezi mužem a ženou. Již v historii byla žena označena jako něžné pohlaví a byla jí svěřena péče a starost o domácnost a rodinu. Muž, jako zástupce opačného pohlaví, měl za úkol rodinu spíše zabezpečit nejen ekonomicky, ale také potravou, domovem a bezpečím.

Péče o domácnost a rodinu už obvykle není hlavní úlohou života žen v dnešní společnosti. Ženy nejsou závislé na mužích a být ekonomicky aktivní a mít společenské postavení je pro některé z nich nutností. Proto dnešní žena musí zvládat jak svou kariéru, tak péči o rodinu. Z tohoto důvodu je velice důležité, aby byly i domácí práce rozděleny mezi muže a ženu.

Proto je dělba domácích prací mezi mužem a ženou v rodině jedním z témat, kterému je ze sociálního hlediska věnovaná pozornost.

Ale i dnes existuje tradiční forma dělby práce v rodině, kdy právě žena zastává hlavně péči o domácnost a děti a muž má za úkol zabezpečit rodinu finančně.

V současnosti stále existuje rozlišení pracovních oborů, v nichž dominují spíše ženy a obory, které jsou považovány spíše za „mužské“. Ženy nejčastěji pracují jako učitelky, zdravotní sestry, pečovatelky či pracovnice ve službách. Zatímco muži pracují spíše ve vedoucích pozicích či zastávají fyzicky náročnější práce.

Ve své bakalářské práci se proto budu věnovat srovnání rozdělení domácích prací a to u mužů a žen žijících na venkově a žijících ve městě.

2. Cíl práce a metodika

Bakalářská práce se zabývá problémem dělby práce v rodině. Hlavním cílem práce je porovnání dělby domácích prací mezi mužem a ženou žijících na venkově a ve městě.

Cílem teoretické části bakalářské práce je vymezit teoretický rámec sledovaného problému – rozdělení domácích prací v rodině. Pozornost bude vztažena zejména k problematice rodiny a genderu, k rozlišení úlohy muže a ženy v rodinném prostředí a zvláště k zapojení mužů a žen do chodu rodiny a domácích činností. Výše uvedené bude rámováno prostředím města a venkova. Cílem empirické části bude pomocí standardizovaného rozhovoru zjistit, jak se ženy a muži podílí na domácích pracích a jak si je rozdělují. Rozdíly dělby domácích prací mezi mužem a ženou budou zjišťovány u rodin žijících ve městě a na venkově, konkrétně ve městě Příbram a v okolních vesnicích.

Práce je rozdělena do teoretické a do empirické části. Teoretická část bude vypracována na základě studia odborných materiálů, článků a literatury vztahující se ke sledované problematice. Budou objasněny a vymezeny základní pojmy týkající se řešené problematiky. V první kapitole teoretické části se práce zaměří zejména na pojmy muž, žena, gender, venkov, město a další kapitola bude zaměřená na pracovní činnost, práci v životě člověka a na domácí práce.

V empirické části budou zjišťovány konkrétní informace o dělbě domácích prací od žen a mužů různých věkových kategorií, z různých míst a různého postavení.

Empirická část bude vypracována na základě standardizovaného rozhovoru (Hendl, 2005), pro dosažení stanového cíle rozdělení domácích prací v rodině. Budou kladeny ženám a mužům předem připravené otázky, týkající se řešeného problému. Dotazovány budou rodiny z města Příbram a okolních vesnic. Jedná se o místo, které autorka z důvodu trvalého bydliště dobře zná, což bude pro zpracování empirické části výhodou.

Získané informace o dělbě domácích prací od žen a mužů budou vyhodnoceny a srovnány a budou dále zpracovány a porovnány rozdíly mezi rozdělením domácích prací u mužů a žen žijících na venkově a ve městě.

Od své bakalářské práce očekávám, ukáže, jaké je rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou. Zároveň se tomuto tématu ve své bakalářské práci chci věnovat z toho důvodu, že rozdělení domácích činností je pro chod a existenci důležité.

3. Rodina a gender v současné společnosti na venkově a ve městě

V následujících kapitolách budou vymezeny základní pojmy, kterých bude v práci užíváno. Tyto pojmy jsou detailněji rozvedeny a prostudovány v následujících dvou kapitolách (3 a 4).

3.1. Rodina

Rodina neboli malý sociální prvek, hraje nenahraditelnou úlohu ve společnosti¹: jedná se o základní skupinu, malé velikosti, ale s velkým významem pro společnost (Buriánek, 1996, str. 102). Je to skupina osob navzájem se podporujících, kteří jsou v příbuzenském vztahu, do kterého patří alespoň rodiče a děti (Jandourek, 2003, str. 115). Vlastní kolektivní obydlí, patří do jednoho rodinného klanu a vykonávají společnou výrobu a spotřebu prostředků (Jandourek, 2001, str. 206). „*Rodina je prostředím, kde si lidé k sobě nutně musejí vytvářet vztahy a nutně musejí komunikovat. Všechno, co říkají a dělají, dostává komunikační význam. I absence akce je akcí*“ (Matoušek, 1993, str. 66).

V rodině se předávají a napomáhá se k osvojování norem a k obeznámení se s různými typy sankcí, dochází k utváření vzorů chování a učí se způsobům komunikace jak verbální, tak neverbální. Rodina poskytuje nezbytné a důležité znalosti pro zapojení jedince do společnosti jako celku v procesu socializace, ale zároveň také znalosti k vytvoření individuality, samostatnosti a ojedinělé osobnosti. Každý člověk získá právě od rodiny speciální znaky a rysy (Výrost & Slaměník, 1998, str. 303).

Definice rodiny dle J. Odehnala: „Rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu i praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoje k personálnímu okolí, sobě samému i společnosti obecně“ (Výrost & Slaměník, 1998, str. 304).

¹„Společnost je jedním z nejširších, nejobecnějších termínů v sociologii. Označují se jím jak relativně malé skupiny, tak i celé lidstvo, příp. celé sociálně“ (Geist, 1992, str. 442). Společností je pojmenován „větší“ útvar tvořený lidmi. „V nejširším slova smyslu se jím rozumí souhrn, resp. výsledek všech sociálních vztahů, vytvářených buď všemi živými bytostmi, včetně zvířat a rostlin nebo diferencovaně lidmi“ (Geist, 1992, str. 442). Je to seskupení lidí všech pohlaví a věku. Odkazem „zvyků a cítění, obyčejů a mravů, technik a kultury, z nichž všechny přísluší nebo jsou nutné pro kolektivní lidské chování“ (Geist, 1992, str. 443).

3.1.1. Typy rodin

„Prakticky ve všech společnostech se můžeme setkat s typem rodiny, kterou sociologové a antropologové označují jako rodinu nukleárního typu“ (Giddens, 1997, str. 156). Je tvořena dvěma rodiči a dětmi buď vlastními, nebo osvojenými, kteří bydlí v jednom společném domově. „Ve většině tradičních společností byla nukleární rodina více či méně integrována do širších příbuzenských vztahů“ (Giddens, 1997, str. 156). V případě, že v jednom domě bydlí vyjma nukleární rodiny ještě další členové příbuzenstva, jde o „rozšířenou rodinu“. Mezi ně můžeme zařadit, babičky, dědečky, tety či strýce se svými dětmi atd. (Giddens, 1997, str. 156).

Rodina měšťanská – rodina s výrazně dominantním postavením otce. Jeho moc je stavěna na základě práva dědit a postavení byznysmena. Mluví se o tomto typu rodiny jako o utlačování a stísněnosti zbytku rodiny.

Rodina neúplná – v této rodině je snížený počet jejích členů z důvodu úmrtí jednoho nebo obou z rodičů či úplné počáteční absence otce.

Rodina nevlastní – přinejmenším jeden z rodičů má potomky z jiného manželství, kteří nyní bydlí v jeho novém domově se současným protějškem (Jandourek, 2001, str. 207).

3.1.2. Základní funkce rodiny

Přestože existují rozdíly v postoji autorů k funkcím rodiny, jsou přijímány čtyři základní funkce:

- a) **reprodukční funkce** rodiny zůstává pro existenci rodiny jedním z nejčastějších a nejvhodnějších argumentů
- b) **materiální funkce** byla klíčovým prvkem spíše dříve. V minulosti byla rodina brána jako nezávisle hospodařící jednotka, ve které byly činnosti rozděleny. V dnešní době v případě materiálního nezabezpečení rodiny existuje kvalitní systém sociální pomoci.
- c) **výchovná funkce** – zabezpečuje vzdělávání, primární orientaci ve světě, kulturní znalosti a zapojení se do společnosti
- d) **emocionální funkce** je dočista nenahraditelná. Není podstatný počet členů rodiny či věk, ale nezbytnost podpory, podílet se na společných zážitcích, minulosti,

potřeba duševní pohody, jistoty a patřičnosti. To nám všechno dává rodina (Výrost & Slaměník, 1998, str. 305).

Spousta věcí, které rodina provozovala bez jakékoli pomoci, jako je například učení potomků pro jejich povolání do budoucna, „*od počátku novověku předává státním a dalším institucím*“ (Jandourek, 2003, str. 116). *Rodina ale zůstává stále důležitým prostředím, kde jedinec prochází prvními fázemi socializace, kde se mu dostává podpory a prožívá intimitu, kterou mu jiné instituce nemohou poskytnout*“ (Jandourek, 2003, str. 116).

3.1.3. Česká rodina a rodina ve světě

V dnešní rodině se čím dál více nahrazuje muž a žena v mnoha pracích spojených s domácností, přestože převážnou většinu vykonává žena. „*Je to projevem „...posílení univerzalistické percepce pohlaví proti komplementárnosti percepce rodů,*“ shrnuje Možný“ (Matoušek, 1993, str. 41).

„*Současná česká rodina je rodinou zaměstnané ženy*“ (Matoušek, 1993, str. 41). Pro velké množství rodin je velice důležité, aby měla matka zaměstnání, jelikož je zapotřebí platu obou rodičů. Česká žena je tedy zatížena jak svým povoláním, tak prací v domácnosti. Muž má lépe placenou práci, bývá častěji obsazen na lepších pracovních pozicích spojených s velkou odpovědností. Má rád svou práci a od své manželky očekává pochopení a podporu. Ta naopak od něj zas mimo domácích prací a ekonomického zabezpečení očekává také citovou harmonii a vztahové pochopení (Matoušek, 1993, str. 41).

Rodina v České republice se v předešlých pár desetiletích velmi změnila od stálého vzoru, který je v Evropě platný po velmi dlouhou dobu, „*kdy se s křesťanstvím rozšířila přísná monogamie a univerzální zákaz sexu mimo manželství*“ (Možný, 2002, str. 21) a též velmi rozdílné doplňující se postavení ženy a muže. Život člověka se velmi prodloužil. Takřka 50% naděje, že se přinejmenším „*jeden z rodičů nedožije dospělosti svých dětí, jak tomu bylo v tradičních společnostech, klesla na okrajové procento*“ (Možný, 2002, str. 21). Většinou lidé žijí ještě tak 20-30 let po odchodu svých dětí ze společného domova a jsou plni celkové svěžesti (Možný, 2002, str. 21).

„*V západním světě je manželství – a tedy i rodina – spojeno s monogamií*“ (Giddens, 1997, str. 157). Naše obecně závazné právní předpis nedovolují muži či ženě mít více jak

jednoho partnera souběžně. Tento status není všude všeobecně závazné pravidlo. „George Murdock ve své slavné studii, v níž analyzoval několik set současných kultur, dospěl k závěru, že přes 80 procent z nich připouští polygamii, tj. manželský vztah s více než jednou partnerkou či partnerem“ (Giddens, 1997, str. 157).

3.2. Gender

Výraz gender má převážně psychologický a kulturní rys významu. „Biologickým pojmům „mužský“ a „ženský“ odpovídají názvy genderu „maskulinní“ a „feminní“ (Oakley, 2000, str. 122). Neboli pohlaví – přirozeně daná věc (být muž či žena) funguje jako základ, na kterém se sestrojuje gender. Může se však stát, že nějakého člověka nevyjadřuje natolik jemu přidělený gender. Nicméně je podstatné, že lidé genderové rozdělení uznávají a vytvářejí tak odlišný vztah k mužům a ženám (Renzetti, 2005, str. 20).

„Lidé se definují různými způsoby – a jedním z těch nejzákladnějších je, když řeknou „jsem muž“ nebo „jsem žena“, když se vymezují z hlediska pohlaví“ (Renzetti, 2005, str. 20).

Tato informace ale vyjadřuje pouze fyzický popis těla. Avšak to podnítl i představu o konkrétních vlastnostech a očekávaném chování týkající se daného pohlaví. Lidé si dokáží představit, jak se chovají, jaké nosí oblečení a čemu se věnují, přes to, aby je osobně znali (Renzetti, 2005, str. 20).

„Abychom „dokázali“, že rozdíly osobnosti muže a ženy vycházejí z rozdílů biologických, nám stačí pouze muže a ženy sledovat v jejich každodenním životě ve společnosti. Muži jsou útočnější a nezávislejší než ženy. Jsou statečnější, otevřenější, extrovertnější a sebevědomější v přesvědčení o vlastní schopnosti ovládat okolí a manipulovat jím. Ženy jsou citlivější a vnímavější ve vztazích k druhým. Na těchto vztazích jsou více závislé, jsou introvertní, orientované na domov a emočně labilní“ (Oakley, 2000, str. 125).

3.2.1. Genderové role

Z biologického hlediska se lidé rodí jako muž či žena, ze sociálního pohledu chování se však lidé musí naučit hrát roli muže či ženy. Tyto role či způsoby chování jsou společností pokládány za vhodné pro muže či ženu. Těmto rolím se člověk učí již v mládí. Prvními učiteli bývají rodiče – oblékají děti do rozdílného oblečení a barev, dívky jsou obdarovávány hračkami typu panenek, vybavením pro úklid či dětské kuchyňky, chlapci zase autíčky, letadly či stavebnicemi. Krom rodičů je pro děti učitelem i okolí kolem nich,

kteřé imitují. Samozřejmě chlapec vidí jako předlohu svého otce a dívka zas matku, ale předměty napodobování získávají také z knížek či televizí. Jsou jimi hrdinové filmů, z hudebních skupin či postavy z pohádek, kde právě muži zastávají roli hrdinů a ženy něžných bytostí (Jandourek, 2003, str. 110). Děti také velice rády imitují i veškeré věci, které pozorují u svých rodičů. Stává se, že spatří-li matku, řídit vozidlo a pracovat s nářadím a otce starat se o čisté oblečení a umývání nádobí, budou tyto úkoly přidělovat k jednomu pohlaví, k tomu nesprávnému. „Vliv kultury, ve které žijeme, je pro naše chování naprosto zásadní“ (Marksová-Tominová, 2009, str. 38).

Ve všech společnostech jsou stanoveny konkrétní atributy v souvislosti s pohlavím. „Tyto předpisy jsou zakotveny ve společenských institucích, jako jsou hospodářství, politický systém, vzdělávací systém, náboženství, rodinné uspořádání aj. Institucionalizované vzorce genderové diference jsou souhrnně označovány jako pohlavně-genderový systém společnosti“ (Renzetti, 2005, str. 21).

V každém systému jsou obsaženy alespoň tyto tři navzájem sloučitelné složky:

1. Společenská stavba genderových skupin na podstatě pohlaví
2. Rozdělení prací dle pohlaví, dle mínění, že každému pohlaví náleží jiná práce
3. Sociální usměřování sexuality (Rubin, 1975; Thorne, 1982) (Renzetti, 2005, str. 21).

Již v raném věku si děti, avšak bez velkého vědomí, uvědomují odlišnosti obou pohlaví². Dříve, než se každý zvládne zařadit mezi chlapce nebo dívky, získává od okolí spoustu neverbálních znamení. Mužské pohlaví se většinou k velmi malým dětem chová jinak než matky. Klasické odlišnosti, mezi otcem a matkou ve stylu oblečení, sestřihu a dalších, je pomáhají dítěti od sebe odlišovat. Teprve kolem předškolního věku začnou chápat, že z chlapce nemůže být dívka a naopak a odlišnosti mezi nimi „mají anatomickou povahu“ (Giddens, 1997, str. 114).

²Gender studies „Obor zabývající se tím, jak jsou sociální a kulturní faktory příčinou rozdílů v mužském a ženském chování – jak jsou lidé socializováni do svých mužských a ženských rolí“, co je zapotřebí dělat, aby je lidé kolem nich respektovali, jak působí pohlaví na společenské rozdíly ve všedním chování, všeobecných znalostech, platu nebo třeba společenské pozici. Gender studies řeší problémy výchozích společenských vztahů („mikrosociologie“) „až k teoretickým otázkám společnosti jako celku (makrosociologie)“. Jaké záležitosti lze objasnit odlišností mezi mužem a ženou a jakými ostatními „sociologickými kategoriemi (třída, etnicita, kultura)“, není dosud úplně jasné. Do oblasti gender studies patří též menstudies, gay a lesbinstudies“ (Jandourek, Sociologický slovník, 2001, stránky 90-91).

„Výzkumy ukazují, že děti začínají dávat přednost určitým hračkám v souladu s genderovými stereotypy již ve věku kolem osmnácti měsíců. Dvouleté děti jsou si již vědomy vlastního genderu i genderu jiných lidí a během třetího roku života začínají hodnotit určité vlastnosti a typy chování genderově stereotypním způsobem (Renzetti, 2005, str. 93).

„Naše pojetí mužské a ženské role i sexuální postoje a sklony, které s nimi spojujeme, se utvářejí tak brzy, že je v dospělosti obvykle vnímáme jako něco samozřejmého (Giddens, 1997, str. 117). Náplní tohoto postavení není pouze v tom, že se dokážeme chovat jako muž nebo žena. „Rozdíly mezi pohlavími patří k tomu, čím doslova žijeme každý den“ (Giddens, 1997, str. 117). To, že si pohlavně odlišné role neustále osvojujeme, prokazuje smysl „sociální reprodukce“. Den ode dne tato postavení všemi možnými metodami opakujeme a opět je obnovujeme. „Tento proces nám umožňuje chápat rozdíly mezi pohlavími jako sociální instituce, která vzniká a obnovuje se v naší interakci s druhými lidmi“ (Giddens, 1997, str. 117).

3.2.2. Demokratizace ženství

„Ženy jsou stále socializovány socializační normou, která zdůrazňuje rodinu, mateřství, vztahy a svádění. Je to pochopitelné, mateřství je stálým faktorem, který spojuje ženství se soukromou sférou, zatímco mužská soutěživost, agresivita a síle je podobně stálým faktorem, který mužství spojuje s veřejnou sférou“ (Kubátová, 2010, str. 234).

Muži jsou vázáni k zaměstnání, ženy naopak k péči o domácnost a rodinu³. V některých dobách měly ženy možnost zabývat se pouze rodinou spojenou s domácností a do profesního života neměli přístup. Dnes se toho v tomto směru hodně změnilo, avšak možnosti kariéry v povolání či politice mají, v převážné většině, stále v rukou muži (Kubátová, 2010, str. 234).

³ „G. Lipovetsky však přichází s důležitou myšlenkou: prioritní ukotvení ženy v rodině sice lze považovat za nástroj mocenského nátlaku mužů vůči ženám, ale byla by chyba myslet si, že ženy svým připoutáním k rodině žádnou mocí nedisponují“ (Kubátová, 2010, str. 235). Ženám velmi záleží na tom, aby si zachovaly hlavní pozici v domácnosti. Hodně žen, obhájí schopnost zabývat se dohromady jak rodičovským, tak profesním činností. Ženy využívají organizační a řídicí schopnosti, naučené z profese, ve svých rodinách. Dává jim to uspokojení z příležitosti ovládnout jak rodinu, tak profesi. Jejich hlavní postavení v rodině jim dává pravomoc rozhodovat o stravování rodiny, o rodinných financích, o rozdělení domácích prací, o výchově dětí, o vybavení a dekoraci domova atd. *Aktivita v domácnosti tudíž nemusí být ženami vnímány pouze jako otupující povinnosti, nýbrž zejména jako způsob, jak si vytvořit svůj vlastní svět*“ (Kubátová, 2010, str. 235). A právě z tohoto důvodu se hlavní pozice ženy v domácnosti jen tak neztratí (Kubátová, 2010, str. 236).

„Rodinnému životu, intimitě a důvěrným vztahům nadále panuje žena; u společenského postavení, profesní role, moci a úspěchu trvá převaha mužů. Dělbba rolí soukromých a veřejných stále trvá, jen je otevřenější a méně striktní“ (Kubátová, 2010, stránky 234-235). „Jak je možné, že je dělbba rolí méně striktní než dříve? Podle G. Lipovetského to způsobily individualistické hodnoty, které přináší demokraticko-individualistická dynamika společnosti“ (Kubátová, 2010, str. 235). Ženy dnes tedy mají možnost působit ve všech profesích. Avšak kdežto ženy mají sloučenou rodinu a profesi, muži mají každé zvlášť. Dle G. Lipovetského „zaujímá u mužů první místo profese, otcovství je na druhém místě. Ženy se v profesním životě a v kariérních ambicích více zaměřují na to, aby mohly s profesí skloubit rodinu“ (Kubátová, 2010, str. 235). Je tedy možno říci, že kdežto „u mužů se jedná o individualistickou hodnotu profesního úspěchu, u žen jde o individualistickou hodnotu spojení rodiny a profese“ (Kubátová, 2010, str. 235).

3.2.3. Feministické teorie

„Feministické teorie můžeme podle G. Ritzera členit na tři typy: teorie všímající si genderových rozdílů, genderové nerovnosti a genderového útlaku“ (Jandourek, 2003, str. 120).

Teorie genderových rozdílů

Zabývá se zjišťováním, že „vnitřní psychický život žen je odlišný od vnitřního života mužů“ (Jandourek, 2003, str. 121). Ženy sestavují dle tohoto hlediska sociální skutečnost odlišně než muži. Ať už se jedná o „hodnoty a zájmy, způsob vytváření hodnotových soudů, motivace úspěchu a výkonu, literární kreativitu, sexuální fantazie, smysl identity, či obecné procesy vědomí a osobnosti“ (Jandourek, 2003, str. 121). Úřední vysvětlení vnímá funkci ženy jako matky, manželky a ženy v domácnosti, tedy hospodyně. Vzhledem k těmto činnostem, „mají mít ženy jiné cíle, zájmy a hodnoty. Můžeme tu hovořit o sexuální dělbě práce“ (Jandourek, 2003, str. 121).

Teorie genderové nerovnosti

Poukazuje na to, že pozice žen a mužů ve společnosti je rozlišná. Muži, kteří jsou na stejném postavení, jako ženy, mají mnohem více financí, hmotných zdrojů a možnosti sebeuplatnění. Feminismus se zabývá odlišným postavením a můžeme jen rozdělit do dvou druhů:

- Liberální feminismus – „Všimá si rozdílů mezi soukromou a veřejnou sférou. V soukromé je řada neplacených úkolů, jako např. péče o domácnost a děti, uspokojování sexuálních potřeb. Ve veřejné jde o peníze a o moc, sociální status a sebeuplatnění. Ženy jsou přitom tlačeny do sféry soukromé“ (Jandourek, 2003, str. 122).
- Marxistický feminismus – zabývá se tím, že ženy z jednoho společenského postavení mají velmi málo společného s ženami z odlišného společenského postavení. Bohatá žena má totožné zkušenosti se stejně bohatými muži a jsou v protichůdném poměru s ženou z jiné vrstvy. „Nícméně uvnitř každé z těchto vrstev jsou na tom ženy hůře, pokud jde o jejich přístup k materiálním hodnotám, moci, statusu a seberealizaci. Jsou to totiž muži, kdo má podle nich v kapitalistické společnosti v rukou kontrolu nad zdroji průmyslové výroby i zemědělstvím, kdo řídí obchod“ (Jandourek, 2003, str. 122).

Teorie genderového útlaku

Dle této teorie mají muži záměrný úmysl ponechat ženy v nižší pozici. *“Patriarchát tak není jen čímsi druhotným, co vychází z biologických faktorů, socializačního procesu nebo rozdělení rolí v třídní společnosti. Mocenská struktura byla vytvořena záměrně“* (Jandourek, 2003, str. 123). Můžeme najít tři primární proudy:

- Psychoanalyticky orientované myšlení – „Všimá si role nevědomého, potlačovaného a skrytého v dynamice lidské osobnosti. Je určitým paradoxem, že na úsvitu psychoanalýzy stojí výrazně patriarchální osobnost Sigmunda Freuda. Freudův pohled na ženy byl spíše skeptický a jeho teorie vycházejí z pojmání ženy jako poněkud druhořadé bytosti. Kromě toho si psychoanalytický feminismus všimá skutečnosti, že ve všech společnostech prožívají děti své první a nejčastější vztahy s ženou, matkou“ (Jandourek, 2003, str. 124).
- Radikální feminismus – „Čerpá hodně z marxismu i psychoanalýzy, považuje všechny společenské instituce za utlačitelské, tedy za struktury, kde jedni lidé vykonávají vládu nad druhými. Tou nejzákladnější strukturou útlaku je patriarchální systém (Jandourek, 2003, str. 124).
- Socialistický feminismus – „se pokouší spojit marxistické a radikální feministické myšlení. Chce popsat systém útlaku založený na uspořádání výroby, tříd, věku,

etnicitě, sexuálních „preferencích“ a pohlaví. Takovýto systém neutiskuje pouze ženy, ale vlastně značnou část lidí ve společnosti“ (Jandourek, 2003, str. 125).

3.3. Město

Je to „Označení lidského sídla s vysokou hustotou obyvatel a komunikací, rozvinutou dělbou práce a poskytováním služeb uspokojujících převážnou většinu potřeb obyvatel a s vysokou mírou kulturní a hmotné směny“ (Jandourek, 2001, str. 155). „S městem obvykle spojujeme rychlost, spěch, přesný lineární čas měřený hodinami, racionalitu, ulice zaplněné lidmi a dopravními prostředky, technickou civilizaci, kavárny, restaurace, hospody, kina, hypermarkety, obchodní centra, průmysl, služby apod“ (Kubátová, 2010, str. 160). To, jak město opravdu vypadá, je podřízeno poloze a času. V současné době se opakovaně mluví o „městské civilizaci“, kde se odlišnosti od města a venkova „bez ohledu na velikost obce v mnoha životních oblastech stírá. Významná studie k sociologii velkoměsta přinesla ve 20. a 30. letech chicagská škola“ (Jandourek, 2001, str. 155).

Pro rozlišování města od venkova byla v podstatě důvěryhodným znakem metoda zástavby domů. *„Ve městě měly výrazný podíl vícepodlažní budovy a převážnou část jejich intravilánů zaujímaly zastavěné plochy. Proto také hustota obyvatelstva na lha převyšovala ve městě podstatně hustotu obyvatelstva ve venkovských sídlech“ (Slepička, 1981, str. 23). Mezi další typické znaky pro město patří společenské a obstaravatelské funkce, které se týkají centra lokálního prodeje, industriální činnosti, poskytovaných služeb apod. Předpisy města měly také velkou úlohu, byly určeny výsadami, které město obdrželo při vzniku či během dějin sídla. „Územně se město odlišovalo od venkovských sídel značným podílem intravilánů na celkové výměře katastrálního území“ (Slepička, 1981, str. 24). V období zřizování měst a vesnic mezi nimi nebyly tak zásadní rozdíly (Slepička, 1981, str. 24).*

„Město je vymezováno z různých hledisek (historické, geografické, ekonomické, urbanizační atp.)“, přiděluje se mu spousta navzájem spojujících vlastností, z kterých alespoň jeden je pokládán za výchozí. Obvykle jsou ve vymezení aplikovány následující typy: „1. Ekologický, 2. Demografický, 3. Sociální integrace, 4. Ekonomický, 5. Organizátorský a 6. Subjektivní percepce“ (Geist, 1992, str. 223).

J. Musil (1967) formuluje město na „*složitý sociální systém, vyznačující se rozvinutou délbou práce a velkou hustotou obyvatelstva, které je sociálně velmi různorodé, nezabývá se zemědělstvím a vytvořilo si soustavu interakcí, charakterizovanou distancí v meziosobních vztazích, partikulárností sociálních rolí a nepřímými způsoby sociální kontroly*“ (Geist, 1992, str. 224). Dle J. Musila⁴ do počátku 19. st. byl lid žijící ve městě⁵ ve světě minoritou. „*V první polovině 19. století byl však zahájen proces, kterému sociologové říkají urbanizace a kterým rozumějí proces zvyšování počtu městského obyvatelstva. Urbanizace probíhala na počátku rychle až překotně, nejrychlejší tempo urbanizace ve střední a západní Evropě můžeme zaznamenat v druhé polovině 19. století*“ (Kubátová, 2010, str. 170).

3.4. Venkov

„*Malé sídlo, jehož charakteristickými rysy je relativně malý počet obyvatel (do 2000 až 5000), silná soc. kontrola, vysoký podíl zemědělské produkce, majetková i emoční vazba obyvatel k půdě, izolovanost od městské kultury a existence vlastních forem kultury, zvýšený význam tradice. Proces urbanizace mnohé z těchto rysů v současnosti značně relativizuje*“ (Jandourek, 2001, str. 271).

Venkov můžeme vymezit jako plochu, na které se vyskytuje příroda i zastavěná plocha. Pro venkov nejsou typické velké společensko-ekonomické styky, naopak však malý výskyt vztahů mezi jednotlivci, kteří se na území venkova vyskytují (Perlín, 2008).

K typickým prvkům vesnice přísluší vázanost populace *na zemědělství, převažující nízkopodlažní rozvolněná zástavba s výrazným podílem zemědělských usedlostí a nízká hustota obyvatelstva*“ (Slepička, 1981, str. 24). S venkovem se také pojí citovost, prozíravost, poetičnost, příroda a agronomie (Kubátová, 2010, str. 160).

⁴ „Podle J. Musila mělo na růst měst vliv několik souběžně probíhajících procesů. Jedná se o zemědělskou, průmyslovou a demografickou revoluci a o pokrok v organizaci průmyslu, obchodu a dopravy“ (Kubátová, 2010, str. 170). Agrární revoluce poskytla produktivitu práce v zemědělství. „Průmyslová revoluce je spojena především s objevem parní energie, protože parní stroj se stal centrem továrny. Demografická revoluce znamenala růst počtu obyvatelstva v důsledku snižování úmrtnosti a zachování vysoké ú rovně porodnosti. Snižování úmrtnosti bylo způsobeno zvýšením životní úrovně širokých vrstev obyvatelstva a zlepšením hygienických podmínek“ (Kubátová, 2010, str. 170).

⁵ Sídlíště mělo za úkol ve městě vytvořit prostor pro bydlení. Podíváme-li se na to dnes, zjistíme, že sídlíště slouží spíše jako prostor k přespání nežli doslova k bydlení. Negativ, která sídlíště má, je nespočet: „absence většího počtu pracovních příležitostí, nedostatek obchodů a služeb, nevhodné sociální klima, špatné komunikační spojení s městským centrem, nedostatek zeleně atd.“ (Kubátová, 2010, str. 173).

„Pro vymezení venkovských sídel se v ČR běžně užívá hranice 2000 obyvatel v sídle resp. v obci jako hranice pro nepochybně venkovské sídlo (obec)“ (Perlín, 2008). Přesto se vyskytují místa, která se vyznačují jako venkov a mají přes 2000 obyvatel a zároveň i menší města, která nedosahují ani 2000 obyvatel avšak jejich uspořádání, umělecká konstrukce staveb či hospodářské funkce mají blíže k městu než venkovu. Toto ustálené pomezí 2000 obyvatel pro vesnice je vytyčeno pro „typicky českou strukturu osídlení“ (Perlín, 2008). V jiných, ne však všech, evropských zemích je tato hranice stanovena na 5000 obyvatel (Perlín, 2008).

3.4.1. Venkovský styl života

Venkovský styl žití býval vždy vymezen zemědělstvím, kterým se zabývala velká většina lidí žijících na venkově. „O dnešní moderní společnosti však můžeme sice říci mnohé, ovšem nikoliv to, že by byla venkovská a zemědělská. Venkovská není proto, že tři čtvrtiny populace ČR žijí ve městech, zemědělská není proto, že dramaticky klesl podíl osob pracujících v zemědělství“ (Kubátová, 2010, str. 161).

Podle Ireny Herové lze formulovat čtyři způsoby života na venkově:

- klasický vesnický způsob, dle kterého lidé tráví veškerý čas prací na poli či zahradě a staráním se o domácí hospodaření
- lidé žijící v rodinném domě s pozemkem, na kterém vysazují zeleninu a k chovu menších zvířat
- lidé žijící na venkově bez jakéhokoliv hospodářství a veškerý svůj čas situují do města za prací a přáteli
- lidé, kteří chtějí bydlet v prostředí přírody, v neporušeném a tichém prostředí (Kubátová, 2010, str. 161).

3.4.2. Český venkov

Venkov v České republice není nijak zvlášť odlišný od venkovů v ostatních zemích střední Evropy. Venkov byl po dlouhá staletí evoluce tvořen a postupem času se změnil od prvotního převládajícího zemědělského zaměření k nynější různorodosti činností. Už s příchodem industriální „revoluce v 19. století venkov ztratil svoji dominantní zemědělskou funkci. Zvyšující životní úroveň a současně zlepšující se zdravotní a hygienické návyky vedly k rychlejšímu růstu obyvatelstva města i venkova“ (Perlín, 2008).

Jakmile se od 19. století zvyšoval počet obyvatel žijících na venkově, zvyšoval se i počet uchazečů o práci. Ti však neměli možnost najít uplatnění v zemědělství a podobných oborech, došlo tedy k procesu urbanizace. V téže době města přivítala značné kvantum uchazečů o práci pro industriální produkci. „V Česku toto období můžeme datovat od poslední čtvrtiny 19. století do II. světové války (Perlín, 2008). Dochází také k zakládání různých sdružení a vývoji sociální činnosti na venkovech. „Vznikají různé spolky, které mají buď sportovní zaměření (Sokol), osvětové a národnostní zaměření (Beseda, Osvětové spolky) i první spolky dobrovolných hasičů a další lokální iniciativy“ (Perlín, 2008).

„Venkovských obcí vymezených na základě definice Eurostatu (tzn. podle hustoty osídlení na 1 km²) je v ČR⁶ téměř 5000 (4995, tj. 80% z 6 242 obcí ČR), jejich celková rozloha dosahuje téměř 60 tis. km² (59418, tj. 75% celkové rozlohy státu), ale žije v nich jen necelá čtvrtina obyvatel – 2,3 milionů (2 298 346 k 1. 1. 1998, tj. 22,3%)“ (Majerová, 2009, str. 159).

⁶ „Lidé na venkově jsou dnes podle B. Blažka vykořelení“ (Kubátová, 2010, str. 164). Jedním z důvodů je opomenutá starost o tělo, nejčastěji zubů a tvaru figury. Dalším je neúměrné financování do „symbolických projevů okázalé spotřeby, což se projevuje sebezničující nákladností svateb nebo dekorativními prvky domů, jako jsou balkony, verandy, haly“ (Kubátová, 2010, str. 164). „J. Kandert analyzoval vesnické sítě známostí, rodiny a domácnosti. Vesnické sítě známostí jsou založeny na třech základních principech: na příbuzenství, sousedství a kamarádství. Příbuzní si vzájemně pomáhají, zvou se na oslavy, ale také tvoří hlavní páteř mocenských vesnických klik“ (Kubátová, 2010, str. 166).

4. Práce jako činnost se zřetelem na domácí práce

4.1. Práce jako činnost

Práce je plánovaná a záměrná aktivita realizovaná člověkem s vynaložením tělesných a psychických sil s cílem uspokojit lidské potřeby. „*V ekonomii je vedle půdy a kapitálu dalším produkčním faktorem. Práce se rozumí většinou práce za mzdu, ale významně je ve společnosti zastoupena i práce neplacená (např. práce v domácnosti, při zájmových činnostech)*“. Práce poskytuje různé hodnoty, jako např. způsob obživy, osvojení si dovedností, strukturování času, soc. kontakty, sebehodnocení (Jandourek, 2001, str. 191). Bývá vysvětlena jako účelná výroba statků a služeb, mající význam pro celou společnost, jako opakované zabezpečení statků a situací jako činnost „*sloužící uspokojování potřeb a obživě a jako činnost, která je jedincem jako práce pojímána*“ (Petrušek & Vodáková, 1996, str. 824). Člověk má možnost výběru: „*může pracovat a získávat mzdu, za kterou si může kupovat spotřební statky a získávat užítky z jejich spotřeby, anebo nepracovat, mít volný čas a získávat užitek z volného času*“ (Brožová, 2003, str. 17).

4.2. Domácí práce

Domácí práce je možno určit jako celek veškerých aktivit potřebných k tomu, aby domácnost fungovala, ale též jako formulování úkolů, které jsou zapotřebí vykonat, stanovení měřítko, dle kterého bude dohlíženo, zda byly uskutečněny a zda byly uskutečněny kvalitně. Práce v domácnosti lze rozdělit na dva typy. Prvním je metoda řízení, která je svěřena osobě, většinou ženě, která za ni ručí. Má za úkol rozvržení a interpretování činností, kdy a jak mají být vykonány. Zbývají členové rodiny vykonávají přidělené domácí práce, avšak neručí za základní management. Jako druhý typ je to, co se nám pod výrazem práce v domácnosti vybaví. Tedy každodenní činnosti typu nákupy, vaření, uklízení, žehlení a podobně (Bierzová, 2006).

Energie, která je zapotřebí při vykonávání domácích prací, je často podceněna. Práce mohou připadat snadné a nenáročné převážně pro lidi, kteří vědí, že v dnešní době s prací pomáhají nebo je sami vykonávají stroje např. trouba či pračka. Tradiční práce v domácnosti nicméně potřebovala – a v neprůmyslových společnostech ještě potřebuje – pořádnou tělesnou sílu a vytrvalost (Oakley, 2000, str. 232). Ještě předtím, než se začaly používat různé přístroje, byla práce v domácnosti velmi těžká. Kupříkladu praní velkého

množství prádla s sebou neslo velkou námahu. „Podle výzkumů provedených výrobcem práček, firmou Maytag, jež se pokusila zhodnotit náročnost praní v 19. století, „bylo velké prádlo právě tak vyčerpávající, jako když s plným nasazením plavete pět kilometrů prsa; vezmeme-li v úvahu typ pohybu a mokré prostředí, vyšlo to skoro úplně nastejno“ (Giddens, 1997, str. 325). Je také pozoruhodné, že „výzkumy naznačují, že dnes lidé vedením domácnosti tráví přibližně stejně času jako na konci 18. století. Částečně je to zapříčiněno skutečností, že za oněch dvě stě let výrazně stoupla životní úroveň a s ní i naše očekávání ohledně pohodlí a čistoty domova. Kromě toho je průměrný dům větší než před dvěma stoletími, a je tedy třeba uklidit více místností“ (Renzetti, 2005, str. 232). Po té, co už v každé domácnosti je teplá a studená voda, není zapotřebí ji již do domů přinášet a ohřívat. Ubyla tím jedna z velmi náročných činností. Také zavedení plynu a elektrické energie usnadnilo práci. Už není zapotřebí neustálé sekání dříví, nošení uhlí a čištění kamen (Giddens, 1997, str. 325).

4.3. Domácí práce a gender

Chlapci a děvčata jsou seznamováni s typickými pracemi pro muže a ženy a „podněcování obou pohlaví k domácím pracím by mohlo vyvolat domesticitu u mužů stejně jako u žen“ (Oakley, 2000, str. 132). Je dokázáno, že ženy navádějí dcery k domácím pracím, snaží se, aby se s nimi ztotožnili a věděli, že to patří k jejich genderové roli. Zprvu jen jejich napodobeninou a později skutečnou prací v domácnosti. U chlapců je ztotožnění krátké. Zanedlouho je jim rozmlouvána a domácí práce není brána jakou součástí jejich genderové role. „Sears, Maccobyová a Levin ukazují, jak americké matky rozlišují mezi domácími pracemi, které dávají chlapcům, nebo dívkám, už v pěti letech věku“ (Oakley, 2000, str. 133). Dívky mají na starost stlaní postelí, umývání nádobí a úpravu stolu před jídlem. Chlapci naopak odnášejí odpad či vysypávají popelníky. „(Takže už v pěti letech dostává chlapec domácí práci, která ho vede z domova ven, i když jde zatím jen o první kroky k popelnici.)“ (Oakley, 2000, str. 133).

„Asymetrická struktura rodiny – otec v práci, matka doma“ (Oakley, 2000, str. 149) – dává možnost dát do spojitosti tak různé činnosti, jako krmení dětí, úklid a praní prádla. „Ve skutečnosti je však rození dětí biologickou funkcí, a tudíž ženskou činností, avšak domácí práce je sociálně-ekonomickou funkcí, a tudíž z hlediska pohlaví neutrální. Ale protože v praxi jsou obě tyto činnosti hodnoceny jako feminí, přebírá biologická role

mateřství auru domesticity a feminity. Rození dětí je spojováno s úklidem domácnosti a status žen jako skupiny je dán těmito druhotnými společenskými důsledky primární biologické specializace. Od tohoto výchozího bodu roli žen neurčuje biologie, ale domesticita“ (Oakley, 2000, str. 149).

Základní funkcí ženy v historii a různých kulturách byla starost o domácnost. Patrně nejvýznamnější z příčin, proč se rozdělení prací mezi ženu a muže „*univerzálně nezakládá na polaritě usedlé ženy a aktivního muže, je skutečnost, že tradiční rolí ženy v mnoha oblastech na světě je ekonomicky produktivní činnost mimo domov. To odporuje přesvědčení, že zaměstnání ženy mimo domov je záležitostí 20. století možnou pouze v industriální společnosti, kde na sebe stát přebírá část mateřské role v péči o dítě a vzdělání“ (Oakley, 2000, str. 152).*

Navzdory odlišnostem, jak společnosti dělí úkoly mezi ženu a muže, je bráno v úvahu ve velké většině společností kritérium rozdělení prací pohlaví. Antropolog Claude Lévi-Strauss rozmýšlí nad tím, „*že určitá forma dělby práce podle pohlaví je nástrojem, který vytváří vzájemnou závislost mužů a žen a který je pravděpodobně nezbytným předpokladem manželství“ (Oakley, 2000, str. 113). Takovéto úvahy o příčinách rozdělení prací dle pohlaví přivádí velice humorné, avšak zcela nesprávné úvahy, jako kupříkladu Durkheimovo tezi, „že ve velmi primitivních společenstvích má jak dělba práce podle pohlaví, tak manželská solidarita velmi primitivní podobu“ (Oakley, 2000, str. 113).*

Míra odlišnosti, mezi rolemi ženy a muže, se v jednotlivých společnostech velice odlišuje. „*Někde jsou pravidla pouze preferenční a ani ženy, ani muži se nijak zvlášť nepozastavují nad tím, že se dočasně změní“ (Oakley, 2000, str. 122).*

4.4. Práce v domácnosti není skutečná práce

Domácí práce, které ženy dělají, jsou okolím podceňovány a mnohdy nejsou brány ani jako opravdová práce. Jelikož ženy s profesním životem mají pořád hlavní odpovědnost za práce v domácnosti a starání se o děti, musí se vypořádat, na rozdíl od mužů, s dvojitou šichtou, která je navíc hůře placená (Renzetti, 2005, str. 231).

Položíte-li ženám, které se po celé dny starají o domácnost, otázku jakou práci vykonávají, častou odpovědí bývá: „*Já nepracuji, jsem v domácnosti.*“ „*Na této odpovědi je zarážející to, že ačkoli práce v domácnosti je společensky i ekonomicky nezbytná, nepovažuje se za*

skutečnou práci, a to dokonce ani ženami, které jsou za její vykonávání odpovědné především“ (Renzetti, 2005, str. 231). Jedním z argumentů, proč není pokládána za opravdovou práci, je, že není přímo zaměřená, jelikož dle některých předpokladů obsahuje až 80 rozmanitých aktivit. „Navíc se opakuje a v jistém smyslu není nikdy hotová. Některé domácí práce ještě ani nejsou dokončeny a už je třeba je udělat znovu. To proto, že principem domácích prací je výroba pro okamžitou spotřebu“ (Renzetti, 2005, str. 231).

Dalším z důvodů, proč se o domácí práci nemluví jako o opravdové práci je skutečnost, že oproti placené profesi, nemá přesně danou pracovní dobu. *„Žena v domácnosti nemá volno téměř nikdy, ani o svátcích. Práce v domácnosti se dále liší tím, že se mísí s láskou a starostí o druhého. Zřejmě hlavním důvodem, proč se práce v domácnosti nepovažuje za „skutečnou“ práci, je, že je neplacená. V naší společnosti se totiž status jedince – tedy jak si jej váží druzí lidé i on sám – často odvozuje od toho, kolik vydělává peněz“ (Renzetti, 2005, str. 232).*

Druhá šichta pro ženy představuje málo času na relaxaci. Ženy, oproti mužům, musejí najít stabilitu mezi činnostmi spojenými s domovem a svou profesí. To, že jsou muži částečně odproštěni od prací v domácnosti, jim dává možnost koncentrovat se na profesní činnosti, kdežto ženám hrozí omezení v profesních možnostech, vzhledem k neustálým domácím závazkům (Renzetti, 2005, str. 232).

„Podle odhadů Světové organizace práce připadají na ženy, které tvoří zhruba polovinu lidstva, dvě třetiny odpracovaných hodin, deset procent vyplacených mezd a jedno procento vlastnictví majetku. Ten nepoměr mezi prací a příjmem i majetkem je dán právě povahou rozdílu mezi prací, tedy veškerou lidskou činností, jež produkuje statky a služby, a zaměstnáním, tedy prací vykonávanou za mzdu“ (Možný, 2006, str. 175).

„Podle výzkumu IVVM z r. 2000 vykonává u nás žena velkou většinu domácích prací. Nejvýraznější je to u vaření: 38% žen vaří vždy samy, dalších 49% to dělá většinou a jen v 10% se manželé rovnoměrně střídají. Více se účastní muži úklidu a nákupů: kolem 25% jde o střídání obou, kolem 70% jde o ženskou záležitost (výhradně nebo z větší části)“ (Vodáková, 2003, str. 117).

Souhrn teoretické části

Rodina je tvořena příbuzenskými vztahy, žijící ve společném domově a dochází v ní k předávání znalostí a zkušeností k začlenění do společnosti (Jandourek, 2003, str. 115). Základním typem rodiny je typ nukleární, dále existují např. rodiny rozšířené, měšťanské či neúplné, které se navzájem liší ve vztazích členů rodiny. Mezi hlavní funkce rodiny patří reprodukční, materiální, výchovná a emocionální, která je důležitá pro pohodu a patřičnost (Výrost & Slaměník, 1998, str. 305).

Pro současnou českou rodinu je důležité, aby vydělával jak muž, tak i žena. Ta však musí ke své profesi zvládat ještě i domácnost. Rodina v ČR se za posledních pár desetiletí velmi změnila. Lidé se dožívají vyššího věku, postavení muže a ženy a existuje přísná monogamie (Matoušek, 1993, str. 41).

Lidé se narodí jako muž nebo žena, poté je však důležité naučit se hrát příslušnou genderovou roli. Nejdříve v tom dětem pomáhají rodiče, poté na ně působí okolí, které napodobují. Již velmi brzy si děti uvědomují rozdílnost pohlaví. Dle výzkumů si vybírají hračky podle svého genderu již ve věku osmnácti měsíců (Jandourek, 2003, str. 110).

Ženy jsou typické mateřstvím, rodinou, vztahy, což je spojuje se soukromou sférou. Kdežto muži jsou poutáni k zaměstnání, soutěživosti, agresivitě, což je spojuje se sférou veřejnou. Ženy mají sloučenou rodinu a profesi, kdežto muži mají na prvním místě profesi a poté až otcovství (Kubátová, 2010, str. 234).

Existují tři typy feministických teorií. Teorie genderových rozdílů, genderové nerovnosti a genderového útlaku. Teorie genderové nerovnosti upozorňuje na to, že muži a ženy mají odlišné postavení ve společnosti. Ženy se stejným postavením jako muži mají méně financí či možnost sebeuplatnění. Odlišným postavením se zabývá feminismus a dělí se na liberální a marxistický (Jandourek, 2003, str. 121).

Pro město je typická rozvinutá dělba práce, ulice plné lidí a dopravních prostředků, spěch či různé kulturní vyžití. Oproti tomu je na venkově populace vázána k zemědělství, existuje zde silná sociální kontrola a nízká hustota obyvatelstva (Jandourek, 2001, str. 155).

Jsou vymezeny čtyři základní způsoby života na venkově a to způsob klasicky vesnický, rodiny v domě s pozemkem a chovem menších zvířat, lidé bez hospodářství s dojížděním

za prací do města a lidé žijící na venkově z důvodu klidného prostředí (Kubátová, 2010, str. 161).

Domácí práce je pojem, pod kterým je možné si představit vaření, úklid, nákupy atd. Většinou žena má za úkol rozdělování domácích prací, ostatní členové rodiny tyto úkoly plní. Přestože nám v dnešní době s mnohými úkoly napomáhají stroje, jako je např. pračka, myčka nebo sporák, přesto je zapotřebí k jejich výkonu mnoho energie (Bierzová, 2006).

Ženy už od mala seznamují dívky s domácími pracemi a je od nich požadováno, aby se s nimi ztotožnily a braly je jako součásti své genderové role. Od chlapců toto ztotožnění požadováno není (Oakley, 2000, str. 133).

Přesto, že je péče o domácnost jak ekonomicky tak společensky velice důležitá, není považována za skutečnou práci. Je to opakující se činnost, která není v určitém slova smyslu nikdy hotová, je neplacená a nemá přesně stanovenou dobu výkonu (Renzetti, 2005, str. 231).

Empirická část bude proto, na základě prostudovaných pojmů a teoretických východisek, zaměřena právě na dělbu domácích prací mezi mužem a ženou. Bude zjišťováno množství času investovaného do domácích prací, spokojenost s jejím rozdělením a okolnosti ovlivňující jejich rozdělení. Vše bude rámováno prostředím města a venkova.

5. Sekundární analýza dat o rodinách v ČR

5.1. Data o obyvatelstvu z ČSÚ

Dle údajů Českého statistického úřadu z roku 2011 žije v České republice 10 496 672 obyvatel. Při použití hranice 2000 obyvatel pro vymezení venkova žije na venkově 2 810 140 obyvatel což je 26,77%. Budeme-li brát v úvahu hranici obyvatel pro město 2000 a více, dle posledních údajů žije ve městě 7 686 532 obyvatel což je 73,23% (ČSÚ, 2011)

V roce 2011 bylo v rámci Sčítání lidu, domů a bytu zjištěno celkem 4 375 122 hospodařících domácností. Z toho 2 737 561 domácností rodinných, 1 637 561 nerodinných a 406 547 hospodařících domácností se spolubydlícím v bytě. Rodinné domácnosti jsou tvořené v převážné většině (2 667 867) 1 rodinou, a to buď úplnou rodinou (2 097 031) nebo neúplnou rodinou (570 836). Úplné rodiny lze dále dělit na rodiny bez závislých dětí (1 236 561) a se závislými dětmi (860 470) (ČSÚ, 2011).

Z celkového počtu 4 375 122 hospodařících domácností je 62,2% tvořeno 1-2 osobami, 17,5% 3 osobami, 14,7% 4 osobami, 3,85% 5 osobami, 1,15% 6 osobami a pouze 0,59% domácností je tvořeno 7 a více osobami. Celkem je 10 239 015 osob, které tvoří hospodařící domácnosti a z toho 5 035 920 je ekonomicky aktivních (ČSÚ, 2011).

Zaměříme-li se pouze na okres Příbram⁷, žije zde k roku 2011 celkem 33 084 osob, z toho 38,9% svobodných, 40,3% ženatých, 12,7% rozvedených a 7,9% ovdovělých osob. Vezmeme-li v úvahu pouze osoby starší 15 let a jejich nejvýše dosažené vzdělání, převažuje střední vč. vyučení bez maturity (8 915) a úplné střední s maturitou (8 840). Bez vzdělání je 93 osob. Největší část obyvatelstva Příbrami je ve věku 30-39 let tj. 5 323 osob a ve věku 50-59 let tj. 4 905 osob. Nejméně osob je ve věku 80 a více let tj. 1 222 a 15-19 let tj. 1 655. Z celkového počtu obyvatelstva je 16 709 osob ekonomicky aktivních, z nichž převážná většina (14 950) je zaměstnaných. Ekonomicky neaktivních osob je 14 908, z nichž 7 452 osob je v důchodu a 4 337 tvoří studenti. Ve městě Příbram je 15 070 hospodařících domácností, z nichž 8 711 je tvořeno jednou rodinou, které dále tvoří 6 521 úplných a 2 190 neúplných rodin. Dále je 172 hospodařících rodin tvořených 2 rodinami, 5 517 domácností jednotlivců a 670 vícečlenných nerodinných domácností (ČSÚ, 2011).

⁷Zaměření na okres Příbram v datech o obyvatelstvu z ČSÚ je z toho důvodu, že empirické šetření práce bude zaměřeno na obyvatele Příbrami a okolí, jelikož autorka práce v této oblasti bydlí.

5.2. Výzkumy Sociologického ústavu AV ČR související s dělbou domácích prací mezi mužem a ženou

V rámci Sociologického ústavu AV ČR byly realizovány výzkumy dle různých oddělení. Zaměřila jsem se na oddělení hodnotové orientace ve společnosti a gender a sociologie. Konkrétně na výzkumy zabývající se postavením muže a ženy v rodině, postoje k manželství a rodičovství, dělbou domácích prací a faktorech, které je ovlivňují, rozdělením péče o děti a volbou mezi rodinou a prací.

5.2.1. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti

Tato studie vznikla v rámci projektu „ISPP 2002 a 2003 – rodina a národ v komparativní perspektivě“, jehož autorkou je Jana Chaloupková.

Na základě ekonomických principů (např. teorie relativních zdrojů či teorie časové dostupnosti) a významu genderové role autor použil multi-lineární regresní analýzu zkoumající, zda absolutní nebo relativní časové zapojení mužů a žen v domácích pracích se liší časovým vytížením v placené práci, v závislosti na výši příjmu a úrovně vzdělání.

Ekonomické principy

a) Teorie časové dostupnosti a omezení

Tato teorie je založena na podmínce, že rodinní příslušníci rozvrhují svůj čas mezi profesi finančně odměňovanou a domácí finančně neodměňovanou prací takovým stylem, aby bylo dosaženo nejvyššího prospěchu domácnosti jako celku. Je ho dosaženo, pokud rodinný příslušník, který má lépe finančně ohodnocenou profesi, působí na pracovním trhu a současně druhý partner s méně finančně ohodnocenou profesí soustředí svůj čas starostí o domácnost a rodinu (Chaloupková, 2005).

b) Teorie relativních zdrojů

Na rozdíl od předešlého přístupu, teorie relativních zdrojů je založena na úsilí rodinných příslušníků co nejvíce omezit svou účast na práci v domácnosti. Hlavními kritérii pro rozdělování domácích prací jsou prvky typu dosažené vzdělání, výše platu či postavení ve společnosti. Tedy ten z rodinných příslušníků, který vlastní více významných vlastností, bude mít menší podíl na domácích pracích a naopak. Pokud bude významnost vlastností stejná, bude předpokládáné rovnovážné rozdělení domácích prací (Chaloupková, 2005).

c) Socializační/genderové přístupy

Tento přístup vyzdvihuje, „že do vyjednávání o rozdělení pracovních odpovědností vstupují v mikrorovině rodiny a významy a hodnoty, jimiž muži a ženy obdařují výkon domácí práce“ (Chaloupková, 2005). Přes to, že starost o domácí práce je běžně přiřazována ke genderové roli ženy, je důležité, jaký názor mají ženy a muži „o svých gender rolích a jaká jsou jejich očekávání vůči roli jejich protějšku“ (Chaloupková, 2005). Upřednostnění tradičního zaměření role ženy a muže, či přijetí možného zastoupení rolí v domácnosti, mohou „posilovat či oslabovat rozhodnutí o rozdělení rolí v rodině“ (Chaloupková, 2005).

Zapojení do péče o domácnost

a) Časové vytížení v placené práci

Výsledky dříve uskutečněných výzkumů poukazují na to, že čím více lidé tráví čas v placené práci, tím méně se pak zabývají prací spojenou s domácností a dále, že ženy zaměstnané na hlavní pracovní poměr investují do péče o domácnost méně času než ženy pracující na částečný úvazek nebo ženy v domácnosti. Částečná shoda však existuje v tom, jestli větší působnost žen v placené práci vede k růstu investice času mužů do péče o domácnost nebo zda jsou využívány služby služebné (Chaloupková, 2005).

b) Příjem

Provedené studie zaměřené na vztah velikosti příjmu a dělby péče o domácnost shledávají, že čím více jsou shodné výše příjmů partnerů, tím víc je rovnovážná dělba péče o domácnost. Studie také zjistily, že výše příjmu více ovlivňuje zapojení v péči o domácnost ženy. V situaci, kdy má muž nižší příjem než jeho partnerka, je tedy narušen jeden z hledisek tradiční role muže – živit rodinu, není možné předpokládat, že bude oslabovat genderové zvyklosti tím, že by zaujímal „ženskou“ práci v péči o domácnost (Chaloupková, 2005).

c) Vzdělání

Souvislost mezi péčí o domácnost a vzděláním je komplikovanější. I studie ze zahraničí vysvětlují, že čím vyšší vzdělání, tím méně času věnují ženy domácím pracím. Dále také, že muži s vyšším vzděláním souhlasí s rovnoměrným rozdělením domácích prací mezi muže a ženu a rovněž, že se podílejí na vykonávání domácích prací více než muži se vzděláním nižším (Chaloupková, 2005).

Závěrečné zjištění dle J. Chaloupkové

„Analýzy dokládají, že gender zůstává nejvýznamnějším determinantem času stráveného péčí o domácnost. Výkon většiny domácích prací v českých domácnostech leží i nadále na ženách. Zapojení žen do domácí práce se navíc zvyšuje, jsou-li v rodině děti. Na rozdíl od časových možností a omezení, daných jednak časovými nároky ze strany zaměstnání a jednak nároky ze strany rodiny, není relativní příjem ani výše dosaženého vzdělání jasným prediktorem zapojení do domácí práce“ (Chaloupková, 2005).

„Analýzy hodnocení spravedlnosti rozdělení domácí práce ukázaly, že svůj podíl na domácí práci hodnotí častěji jako větší než spravedlivý ti, kteří vykonávají větší podíl domácí práce, a především ti, kteří se více než druhý z partnerů podílí na nejrutinnějších domácích pracích, jako je praní prádla, úklid nebo vaření“ (Chaloupková, 2005).

5.2.2. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě

V průzkumu ISSP v roce 2002 bylo pokládáno sedm otázek zaměřených na postoj k manželství a dalším druhům rodin. Pokládány byly také ještě dvě otázky zaměřené na hodnotu dítěte v životě člověka. Těchto devět otázek v podobné formulaci bylo položených i v průzkumu ISSP v roce 1994. Autorem je Jana Chaloupková (Chaloupková, 2004).

Podle J. Chaloupkové v průběhu *„poslední dekády dvacátého století došlo k velmi významným změnám demografického chování“*. Tato přeměna nabízí otázku, *„nakolik je posun způsobován změnou postojů a nakolik se jen lidé přizpůsobují novým ekonomickým a společenským podmínkám“* (Chaloupková, 2004).

Velké množství lidí v obou letech souhlasilo s tvrzením, že vidět děti, jak vyrůstají, je největším potěšením v životě. Převážná většina lidí zastává názor, že lidé, nemající děti, vedou prázdný život. Jde o 10% nárůst oproti roku 1994. Ale moc se nezměnil názor na spolužití dvou lidí, jejichž vztah byl potvrzen sňatkem. Ani ne ¾ lidí zastává názor, že by lidé měli nejdříve zkusit spolu žít a až poté vkročit do manželství. 4 z 10 ti lidí si myslí, že jeden rodič zvládne vychovat své dítě stejně dobře jako oba dva dohromady. Tento názor vzrostl o 14% oproti prvotnímu výzkumu. Téměř 42% dotázaných zastává názor, že oddaní lidé jsou šťastnější, což se nezměnilo oproti roku 1994 (Chaloupková, 2004).

Postoje k rozdělení rolí mužů a žen v rodině

V úvodním kroku analýzy postojů k rolím mužů a žen v rodině byla použita faktorová analýza, která měla za úkol vysvětlit strukturu postojů k rozdělení rolí v rodině. Analýza

prokázala, „že postoje k rolím v rodině netvoří jednodimenzionální prostor, ale rozpadají se přinejmenším do tří nezávislých dimenzí. Důležitým zjištěním je to, že ve struktuře postojů se vydělují postoje k dělbě základních sfér odpovědnosti v rodině a postoje k zapojení ženy na pracovním trhu jako samostatné dimenze“ (Chaloupková, 2004).

Do první dimenze patří souhlas či nesouhlas s „tradičním modelem rozdělení rolí v rodině“ (Chaloupková, 2004). Přisuzuje základní odpovědnost ženy za práci a péči o děti a domácnost a vyzdvihuje upřednostnění péče o rodinu před placenou profesí (Chaloupková, 2004).

Jako další dimenze je „podpora zaměstnání ženy“ (Chaloupková, 2004). Obsahuje potřebu finanční spoluúčasti ženy na rodinném rozpočtu, ale také potřebu zaměstnání pro ženu jako předmět pro její samostatnost (Chaloupková, 2004).

Jako poslední je dimenze „postoje k tomu, zda je žádoucí, aby se muži více než doposud zapojovali do péče o děti a domácnost“ (Chaloupková, 2004).

Navzdory názoru, že by se žena i muž měli účastnit na práci o domácnost a péči o děti a že by oba měli mít podíl na rodinném rozpočtu, zůstává mezi lidmi v ČR přesvědčení, že hlavním úkolem muže je zajistit rodinu a žena, ačkoli má placenou práci, má hlavní odpovědnost za péči o rodinu (Chaloupková, 2004).

„Významným zjištěním je, že muži zastávají celkově tradičnější postoje. Jediná výjimka, kdy ženy projevují tradičnější postoj než muži, je výrok, že ženy, přestože chtějí mít zaměstnání, stejně touží po domově a dětech“ (Chaloupková, 2004). Tradiční způsob dělby prací v rodině upřednostňuje skoro 1/2 obyvatel ČR. Přestože ženy v ČR přijímají péči o rodinu a domácnost, nemyslí si, že by to mělo být jejich hlavní záležitostí. Více než 75% žen si myslí, že by se měli muži více než dosud zapojovat do domácích prací a 80% žen uvádí, že by se muži měli více starat o děti. Naopak 45% mužů zastává názor, že by se měli více starat o domácnost a 55% mužů uvedlo, že by se měli zapojit více o starost o děti (Chaloupková, 2004).

Závěrečné zjištění dle J. Chaloupkové

„Postoje k manželství, nesezdanému soužití a rodičovství zůstávají v české společnosti v průběhu devadesátých let 20. století poměrně stabilní. Přesto ale můžeme zaznamenat jisté změny. Především se oslabuje imperativ legitimizovat narození dítěte sňatkem jeho rodičů. V české společnosti se stává přijatelné to, že se dítě narodí mimo manželství.

Zjištění šetření ISSP nenaznačují, že by se česká společnost stávala výrazně otevřenější vůči bezdětnosti. Význam rodičovství a hodnota dítěte zůstává v české společnosti vysoká. I když většina českých žen považuje svou úlohu v domácí sféře za důležitou, značná část z nich chce skloubit péči o domácnost a děti se zaměstnáním. Ačkoli můžeme očekávat, že životní strategie vztahující se k rodinnému chování se budou dále pluralizovat, většina žen nespojuje svoji identitu jen profesním uplatněním, ani výhradně se sférou rodiny, ale s kombinací obou těchto sfér. V tomto ohledu se neliší postoje mladší a ani starší generace českých žen“ (Chaloupková, 2004).

5.2.3. Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé

„Tato práce vznikla za podpory Research Support Scheme of Higher Education Support Programme, grant no. 129/1996 a grantu „Pozice žen s vysokoškolským vzděláním v české společnosti 90. let“, GA ČR č. 403/97/0586“ (Maříková, 1999). Autorem je Hana Maříková.

Práce vznikla na základě analýzy primárních dat ze čtyř sociologických výzkumů, které lze rozčlenit do dvou částí a to dle velikosti a struktury cílového souboru, z kterého byl uskutečněn výběr šetřeného vzorku:

- Šetřeným souborem byla dospělá část obyvatelstva České republiky:
„Výzkum Rodina 1994. Sociologický výzkum sociálních podmínek české rodiny (zkráceně „Rodina 94“) proběhl v rámci dlouhodobého výzkumného programu ISSP a v ČR a byl realizován v září 1994 na reprezentativním náhodně vybraném vzorku dospělé populace (1024 respondentů). Koordinátorem výzkumu byl Sociologický ústav AV ČR v Praze“ (Maříková, 1999)
„Výzkum Rodina 1996 představuje reprezentativní výzkum 1469 mužů a žen vybraných z dospělé populace ČR kvótním výběrem dle znaků pohlaví, věku, vzdělání a regionu, který byl proveden v SoÚ AV ČR za spolupráce nadace Hestia a Střediska empirických výzkumů“ (Maříková, 1999)
- Šetřeným souborem byla pouze ekonomicky aktivní obyvatelstvo:
„Výzkum Ženy a muži na trhu práce. Sociologický výzkum pracovních vztahů a postojů zaměstnaných žen a mužů (zkráceně „Trh 95“) byl proveden v SoÚ na podzim 1995 na reprezentativním vzorku 987 respondentů vybraných kvótním

výběrem (dle pohlaví, věku, vzdělání a regionu) z ekonomicky aktivní populace“ (Maříková, 1999)

„Výzkum Muži a ženy s vysokoškolským diplomem. Sociologický výzkum života i práce mužů a žen s vysokoškolským vzděláním v české společnosti (zkráceně „VŠ 98“) byl realizován v SoÚ na podzim 1998 na reprezentativním vzorku 1908 ekonomicky aktivních mužů a žen s vysokoškolským vzděláním dle věku, struktury vysokoškolského vzdělání a typu místa bydliště“ (Maříková, 1999)

Rodina a/nebo práce

Srovnáme-li údaje z dílčích výzkumů zaměřených na orientaci žen a mužů na práci či rodinu, dojdeme k výsledku, že podíl těch, kteří se zaměřují více na rodinu, než na práci nepřináší velké změny. „U mužů se tento podíl pohybuje v rozmezí 39 – 46 % a u žen v rozpětí 63 – 70 %, který byl zaměřen pouze na vysokoškolskou populaci“ (Maříková, 1999). U výzkumu směřovaného k zaměstnané populaci („Trh 95“ a „VŠ 98“) je zjištěné nejnižší % těch, kteří se zaměřují hlavně na práci. Dle výzkumu „Trh 95“ a „VŠ 98“ dokážou zkombinovat rodinu a práci spíše lidé v manželství či žijící s partnerem, naopak problémy s tím mají lidé ovdovělí a rozvedení. 50% mužů a 65% žen souhlasí s tím, že rodina strádá, když jsou muži zaměřeni převážně na svou práci (Maříková, 1999).

Dělba práce v domácnosti a dělba rolí

„Ve výzkumu „Rodina 1994“ byli muži a ženy vyzváni, aby se pokusili odhadnout, kolik hodin v měsíci celkem věnují v průměru domácím pracím a kolik hodin těmito činnostem věnuje jejich protějšek“ (Maříková, 1999). Skoro 4/5 mužů typují, že se domácím pracím zabývají max. 60 hodin do měsíce a pouze 1/5 více než 61 hodin do měsíce. Téměř 1/2 žen odhaduje svou práci v domácnosti na více než 91 hodin měsíčně (Maříková, 1999).

Dle průzkumu „VŠ 98“ vyplývá, že ženy v převážné většině, vaří, perou a pečují o domácnost. Co se týče nákupů a péče o nemocného člena rodiny, tyto činnosti v jedné třetině případů dělají muži a ženy téměř stejně. 38% mužů a 46% žen zastává názor, že každodenní chod domácnosti spadá na ženu. Každodenní účast mužů na péči o domácnost je velmi nízká. Práci vykonávají převážně, když mají náladu a čas, ne však, když je to zapotřebí. Nemají odpovědnost za chod domácnosti a nejsou pod sociálním nátlakem jako jsou ženy (Maříková, 1999).

Přestože velké množství žen souhlasí s tím, aby muž vydělával peníze a žena se starala o rodinu a domácnost, mužů souhlasících s tímto výrokem je více, a je to také vidět na jejich přístupu k domácím pracím. Ženy by se změně nebránily, ale nevymáhají ji nijak razantně. „S výrokem, „být trvale v domácnosti může přinášet radost a uspokojovat stejně jako práce v zaměstnání“, souhlasí opět více mužů než žen“. „S výrokem „není správné, aby muž byl doma s dětmi a žena chodila do práce“, souhlasí plná polovina českých mužů a necelá polovina žen“ (Maříková, 1999).

Role rodiče – výchova a péče o dítě

V průzkumu „Rodina 96“ byla položena otázka „Jaké jsou časové „investice“ do dětí a kdo se jim věnuje více?“ (Maříková, 1999). Ve 2/3 případů se dětem věnuje žena a v 1/3 případů se dětem věnují oba rodiče společně. Jen zcela výjimečně se dětem věnuje muž sám. Pro zodpovězení otázky investice času do dětí byl použit zdroj: „Institut dětí a mládeže Ministerstva školství České republiky. 1995. Praha“ (Maříková, 1999). Také podle tohoto zdroje ženy investují více času do dětí než muži. Jelikož nebylo možné využít původní data, byly použity informace ze správy „Každodenní činnosti – 2 IVVM Praha“ (Maříková, 1999). Z výsledků odpovědí vyplývá, že větší třetina mužů se během pracovního týdne o děti vůbec nestará, téměř 1/2 se dětem věnuje 1 až 2 hodiny denně a pouze 10% tázaných mužů se o děti stará více než 3 hodiny denně (Maříková, 1999).

„Na otázku, zda dítě může vychovat stejně dobře jen jeden z rodičů jako oba společně, dostáváme ve výzkumu „Rodina 1994“ (Maříková, 1999) od převážné většiny tázaných odpověď, že ne. Pouze přibližně každý pátý muž a třetí žena mají protikladný názor. Podle výzkumu „Rodina 1996“ si více jak polovina mužů a žen myslí, že ne a 47,6% říká, že ano (Maříková, 1999).

Při otázce, „Rozvedou-li se manželé, je správné svěřit děti do výchovy vždy matce, pokud není alkoholička nebo ve vězení apod.“ (Maříková, 1999), se muži rozdělují přesně na dvě poloviny. Jedna s otázkou souhlasí druhá nikoliv. U žen větší polovina s otázkou souhlasí, přibližně 1/4 je nestranná a 20% žen s otázkou nesouhlasí. Většina mužů a žen naprosto nesouhlasí s tím, aby o svěřením dětí do péče při rozvodu rozhodl los (Maříková, 1999).

Závěrečné zjištění dle H. Maříkové

„Příklon k oběma čistým modelům rodinného uspořádání, k modelu tradičnímu a modernímu, podle genderu není jednoznačný. Změny, které se v rodině odehrávají, jsou

spíše pomalé, pozvolné, nemají charakter „skoku“. V realitě nejčastěji funguje tzv. model smíšený, pro nějž je charakteristické, že sice pracují oba partneři, ale současně je zachována asymetrie dělby práce i asymetrie odpovědnosti za chod domácnosti a výchovu dětí v ne prospěch ženy“ (Maříková, 1999).

Souhrn výzkumů Sociologického ústavu AV ČR

Výzkumy Sociologického ústavu AV ČR, které byly výše uvedeny, došly k závěrům, že gender je stále významným faktorem v péči o domácnost, naopak výše příjmu či dosažené vzdělání nemají vliv na zapojení do domácích prací. S rozdělením domácích prací nejsou spokojeni převážně osoby, které vykonávají větší podíl domácí práce nebo ti, kteří dělají ty rutinní činnosti. Význam rodičovství je v české společnosti velmi vysoký, proto chtějí ženy skloubit péči o domácnost a děti se svým zaměstnáním. V současné době se nejvíce vyskytuje model smíšený, ve kterém pracují jak muž, tak i žena, ale převážná odpovědnost za chod domácnosti leží na ženě.

Dané výzkumy byly inspirací pro vlastní empirické šetření, které se bude zabývat podobným problémem, a to rozdělením domácích prací mezi mužem a ženou, jejich spokojeností s tímto rozdělením a časovou investicí do péče o domácnost. Navíc vše bude rámováno městem a vesnicí, což v uvedených výzkumech Sociologického ústavu AV ČR nebylo cílem. A proto je toto srovnání právě součástí v této bakalářské práci.

6. Empirické šetření o rozdělení prací v domácnosti mezi mužem a ženou na venkově a ve městě

6.1. Lokalita, subjekt a průběh empirického šetření

Následující část bakalářské práce bude zaměřena na empirické šetření o rozdělení prací v domácnosti mezi mužem a ženou na venkově a ve městě. Šetření bylo provedeno ve městě Příbram a jeho okolí. Bylo dotazováno deset rodin, které byly rozděleny do dvou skupin, a to rodin žijících ve městě a rodin žijících na venkově. Výzkum byl uskutečněn na počátku roku 2013 a proveden formou standardizovaného rozhovoru na základě předem připravených otázek. Rodiny byly seznámeny s účelem a významem rozhovoru, který trval v rozmezí 30-60 minut. Získané informace byly dále zpracovány a porovnány rozdíly mezi rozdělením domácích prací u mužů a žen žijících na venkově a ve městě.

6.2. Analýza dat získaných z terénního šetření

Analýza dat z empirického šetření byla vytvořena na základě odpovědí všech dotazovaných rodin. Níže uvedená tabulka doplňuje základní informace o dotazovaných ženách a mužích. Je uvedeno jméno, bydliště, věk a nejvýše dosažené vzdělání.

Tab. č. 1: Základní informace o dotazovaných rodinách

M/V	Označení		Bydliště	Věk		Vzdělání	
	Žena	Muž		Žena	Muž	Žena	Muž
M1	Ž _{M1}	M _{M1}	Příbram	30	35	SOŠ ⁸	VŠ ⁹
M2	Ž _{M2}	M _{M2}	Příbram	35	37	SOŠ	SOÚ ¹⁰
M3	Ž _{M3}	M _{M3}	Příbram	57	63	VŠ	SOÚ
M4	Ž _{M4}	M _{M4}	Příbram	23	25	SOŠ	SOŠ
M5	Ž _{M5}	M _{M5}	Příbram	53	58	SOŠ	SOŠ
V1	Ž _{V1}	M _{V1}	Bohutín	35	63	SOŠ	SOÚ
V2	Ž _{V2}	M _{V2}	Podlesí	52	45	SOŠ	SOÚ
V3	Ž _{V3}	M _{V3}	Kamenná	60	62	SOŠ	VŠ
V4	Ž _{V4}	M _{V4}	Tisová	45	47	SOŠ	SOŠ
V5	Ž _{V5}	M _{V5}	Milín	21	32	SOŠ	SOÚ

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

⁸SOŠ=Střední odborná škola s maturitou

⁹VŠ = Vysoká škola

¹⁰SOÚ = Střední odborné učiliště

6.2.1. Analýza rozhovorů rodin žijících ve městě

Tab. č. 2: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M1

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	3	0
Vaření	3	0
Úklid	1	0,5
Běžná údržba domácnosti	0	0
Drobné opravy	0	0
Žehlení	1	0
Jiné – venčení psa	2	4
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

V rodině M1 vykonává převážnou část domácích prací žena. Jedná se o tříčlennou rodinu se sedmi měsíčním dítětem. Drobné opravy a běžnou údržbu domácnosti nevykonává nikdo. Tato rodina má dvě domácnosti. Má vlastní firmu, která je vzdálena 200 km od místa trvalého bydliště a provizorní druhá domácnost, v místě firmy, slouží k pobytu během pracovního týdne. Domácnost trvalého bydliště je po rekonstrukci a tudíž nevyžaduje větší údržbu. Okomentovali to takto: „Převážnou část týdne jsme v druhé domácnosti, tudíž úklid připadá až na víkend a na běžnou údržbu domácnosti není čas. Havarijní stav řeší jeden nebo druhý z nás ihned, abychom neohrozili chod domácnosti, ale vyčíslit v hodinách se to nedá“ (M_{M1}). Muž pomáhá s úklidem a s venčením psa, je to pro oba dva doba, kdy mohou relaxovat.

Rozdělení domácích prací v rodině jim zcela nevyhovuje, ale obávají se, že na tom nelze nic změnit. Žena k tomu navíc uvedla: „Pracujeme sice ve vlastní firmě, ale ten, kdo se může během dne z práce uvolnit a dojít alespoň na rychlý nákup, jsem pouze já. Manžel musí být neustále ve firmě, a když by konečně mohl pro rodinu cokoli udělat, je večer, a obchody jsou již zavřené“ (Ž_{M1}). Ekonomické zajištění rodiny mají rozdělené stejným dílem, jelikož, jak již bylo zmíněno, pracují ve vlastní firmě. Ani muž ani žena si nepřinesli do manželství žádné zvyky z období, kdy žili se svými rodiči. A odpověděli, že by si dokázali vyměnit práce v rodině, ale podle jejich vytížení je to nereálné.

Tab. č. 3: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M2

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	4	3
Vaření	7	3
Úklid	5	3
Běžná údržba domácnosti	7	5
Drobné opravy	1	3
Žehlení	1	0
Jiné – venčení psa, zahrada, údržba bazénu	2	4
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

V rodině M2 se na domácích pracích podílejí jak muž, tak žena téměř stejným dílem. Jedná se o pětičlennou rodinu, se třemi sportovně založenými dcerami. Shodli se na tom, že převážně domácnost vede žena, organizuje kdy, kde a jak se co udělá. Uvedli: „*Většinu víkendů trávíme doprovodem svých dcer po sportovních aktivitách a závodech a po návratu domů si musíme chod domácnosti rozdělit co nejrychleji stejným dílem*“ (\check{Z}_{M2}, M_{M2}). Některé činnosti prý lépe zvládá žena, některé zase muž. Co se týká větších oprav, je v rodině M2 žena spíše pomocnicí – něco přidršet, podat atd.

Na rozdělení domácích prací by v rodině M2 nic neměnili, jelikož nemají přesně rozděleno, kdo co udělá, ale spíše se doplňují. Žena tráví více času domácími pracemi – vařením a úklidem a muž zase zajišťuje práce na zahradě, venčení psa a údržbu bazénu. Je povoláním zedník, tedy využívá rád své řemeslo i v soukromí při stavbě nového krbu, kotce pro psa, přístřešku pro auto apod. Po ekonomické stránce zajišťují rodinu rovným dílem a nijak to neovlivňuje chod jejich domácnosti. Oba dva uvedli: „*Kdo je první doma a všimne si, co je potřeba udělat, tak to udělá*“ (\check{Z}_{M2}, M_{M2}). Ani muž, ani žena si do manželství nepřinesli zvyky z období života se svými rodiči. Vyhovuje jim, že se snaží dělat činnosti společně, ale každý prý umí něco jiného a tak se vzájemně doplňují.

Tab. č. 4: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M3

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	2	10
Vaření	2	10
Úklid	8	4
Běžná údržba domácnosti	5	dle potřeby
Drobné opravy	0	dle potřeby
Žehlení	2	0
Jiné – zahrádka	0	2
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Rodinu M3 ekonomicky zajišťuje z 60% žena a z 40% muž, a to z důvodu, že muž je již v důchodu. Žena pracuje ve zdravotnictví na směny, tudíž čas na domácí práce má dle určeného pracovního týdne. Jak je vidět z tabulky č. 4 a také uvádějí: „*Velmi to ovlivňuje naše rozdělení domácích prací*“ (Ž_{M3}, M_{M3}). Nákupy a vaření připadají z velké části na muže. Počet hodin okomentoval takto: „*Využíváme velké množství slev, tudíž spoustu času strávím objížděním různých supermarketů. A vaření je mou zálibou a koníčkem, tudíž tomu věnuji také mnoho času*“ (M_{M3}). Úklid a běžná údržba domácnosti jsou spíše záležitostmi ženy, ale muž rád pomůže dle potřeby. Žena k tomu navíc dodala: „*Když se vrátím ze zaměstnání domů, jsem ráda, že je nakoupeno a uvařeno. Když se tedy po práci v noci vyspím, na oplátku zase ráda uklidím. Stane se ale také, že manžel stihne přes den nejen nakoupit, uvařit, ale také uklidit. Za což jsem velmi vděčná a mile mne to potěší*“ (Ž_{M3}).

Nad tím, zda jim rozdělení domácích prací vyhovuje nebo by chtěli něco změnit, nepřemýšleli, ale spíše jim uvedené rozdělení vyhovuje. Také si ani jeden nepřinesl zvyky z období života se svými rodiči, jako uvedli již dosud všechny rodiny. Práce v rodině by si určitě dokázali vyměnit, ale nenalézají důvod proč. Toto rozdělení domácích prací jim plně vyhovuje.

Tab. č. 5: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M4

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	10	2
Vaření	12	3
Úklid	9	1
Běžná údržba domácnosti	3	1
Drobné opravy	0	2
Žehlení	1	0
Jiné – topení, květiny, chov koček	5	5
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Rodinu M4 tvoří mladý novomanželský pár, který však spolu žije ve společné domácnosti více jak 5 let. Úklid, vaření a nákupy zastává hlavně žena. Muž nemá vždy trpělivost s jejím potřebným i nepotřebným nakupováním, proto nakupuje spíše ona. K vaření žena uvedla: „*Snídaně, oběd, večeře a mezitím svačiny. Tenhle systém se u nás nedodržuje. Vaříme vždy, kdy máme hlad. Proto tak nestrávíme moc času pravidelným vyvařováním*“ (Ž_{M4}). Muž s vařením občas pomáhá, občas uvaří i sám. Co se týká úklidu má žena v této domácnosti na vše svůj systém, tudíž úklidu velí ona. Když muž vidí, že je toho na úklid hodně, nabídne se a pomůže. Drobné opravy dělá hlavně muž. Pokud ale není doma, s některými opravami si poradí i žena. V rodině M4 se prádlo nežehlí. Žena uvedla: „*Stačí šikovně prádlo pověsit a po uschnutí dát na ramínko a do skříně. Pokud jde ale o oblečení, které je potřeba vyžehlit, dělám to já*“ (Ž_{M4}). K otázce, jak jim vyhovuje dělení prací a zda by něco změnili, uvedli: „*Domácí práce bychom si neměnili. Každý máme na vše svůj systém a jeden druhému se alespoň do toho nepleteme. Samozřejmě jsme občas rádi za pomoc toho druhého*“ (Ž_{M4}, M_{M4}).

Ekonomicky rodinu zajišťuje z 36% žena a z 64% muž. Neovlivňuje to nijak rozdělení domácích prací. Spíše to ovlivňuje, jak často se práce dělají. Ani žena, ani muž si neuvědomují, že by si on či protějšek přinesl nějaký zvyk ze života se svými rodiči. Domácí práce by si určitě vyměnili dokázali, ale chvíli by trvalo, než by jeden toho druhého tyto práce naučil.

Tab. č. 6: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M5

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	4	1
Vaření	7	1
Úklid	4	4
Běžná údržba domácnosti	2	1
Drobné opravy	0	0,5
Žehlení	2	0
Jiné	0	0
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

V rodině M5 se nákupům a vaření věnuje převážně žena. Muž nakupuje hlavně drobný materiál pro opravy a údržbu bytu. Úklidu se věnují rovnoměrně. Oba dva mají nepravidelnou pracovní dobu. Ten kdo přijde dříve z práce a vidí, že je potřeba něco udělat, tak neváhá a udělá to. Když se naskytne nějaké drobné opravy, tak je to záležitost výhradně muže. Jedná se o pětičlennou rodinu.

Na otázku, zda jim rozdělení domácích prací vyhovuje nebo by něco změnili, žena uvedla: „Nemáme přesně stanoveno, kdo co dělá. Jediné, co muž odmítá, je žehlení, ale vím, že když by bylo nutné, tak by to také zvládl“ (Ž_{M5}) Ekonomické zajištění rodiny mají rovnoměrné a nijak to neovlivňuje jejich rozdělení domácích prací. Příjemné zvyky ze života se svými rodiči si do manželství přinesl muž, a to odnášku ložního prádla na mandl, což ženě naprosto vyhovuje. Dále sem patří udržování téměř „vojenského“ pořádku v jeho skříních a občasného vaření tradičních českých jídel. Co se týká výměny prací v rodině, jak již bylo uvedeno, nemají pevně stanoveno, kdo co dělá. Ale přesto uvedli, že muž by určitě zvládl vyžehlit prádlo a žena jakoukoli drobnou opravu v bytě.

6.2.2. Analýza rozhovorů rodin žijících na vesnici

Tab. č. 7: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V1

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	5	2
Vaření	8	0
Úklid	3	1/2
Běžná údržba domácnosti	1	0
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné – zahrada, venčení psa, topení	6	6
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Domácím pracím v rodině V1 se věnuje převážně žena. Nákupy, vaření a běžná údržba domácnosti je její záležitostí. Žena uvedla, že nakupuje převážně v době polední pauzy v zaměstnání a tak 2x za měsíc udělají s mužem větší nákup v supermarketu. Celé menu vaří jen o víkendu, přes týden připravují rychlé nebo studené večeře. Úklid provádějí většinou také o víkendu. Luxují a vytírají podlahy, zajišťují úklid koupelny a WC, stírají prach. Jedná se o kombinovanou rodinu, která se skládá z pěti členů domácnosti: muže, ženy a jejich syna, manželčiny sestry a jejich matky.

Jako drobné opravy uvedli např. výměnu žárovky nebo drobné opravy oblečení na šicím stroji. Na těchto pracích se podílejí stejným dílem. Mezi jiné činnosti řadí vybírání popela z kotle na topení, jeho odnos do popelnice, v zimě odstraňování sněhu z chodníku, v létě sekání a zalévání zahrady, přesazování květin, přípravy dřeva v lese na topení na zimu a starost o psa. Na těchto činnostech se také podílejí rovným dílem.

Rozdělení domácích prací jim vyhovuje. Jen žena si postěžovala na žehlení, ale prý není, kdo by to za ni udělal. Co se týká ekonomického zajištění rodiny, tak přispívají do společného rozpočtu oba dva stejným dílem. Ani jeden z manželů si nepřinesl žádné zvyky ze života se svými rodiči. Na otázku, zda by si dokázali vyměnit práce v rodině, žena odpověděla: „*Já určitě ano, manžel asi ne, a pokud ano, ubralo by mu to hodně sil*“ (Ž_{V1}).

Tab. č. 8: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V2

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	2	0,5
Vaření	4	0
Úklid	2	0,5
Běžná údržba domácnosti	0,5	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	0	0
Jiné	3	0,5
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Z tabulky č. 8 je patrné, že nákupy, vaření a úklid zajišťuje žena. Jelikož muž je řidič z povolání a většinu pracovního týdne je mimo domov. Žena uvedla: „*Domácí práce máme rozdělené tak, kdo má zrovna volno, tak to udělá. Nakupovat potraviny chodím výhradně pouze já, pro manžela je to ztráta času. Jíst se dá cokoliv, hlavně, že je lednice plná. Manžel chodí nakupovat pouze do lednice. Ostatní věci jako žárovky nebo materiál na drobné opravy, to jde zase úplně mimo mě*“ (Ž_{V2}). Co se týká úklidu, muž si všimne posunuté květiny na okně, ale prach již nevidí. Dále žena uvedla: „*Prach je pouze moje záležitost, ale naopak vyčistit koupelnu to je výhradně práce manžela, to dělá úplně bez řečí a docela i rád*“ (Ž_{V2}). Úklid mají jinak rozdělený tak, že žena uklízí v domě a manžel v garáži. Co se týká jiných činností z tabulky č. 8, kde uvedli péči o svou zahradu a v zimním období topení dřevem, zastává žena. Muž je hodně na cestách a tak žena stihne udělat hodně sama. Uklidit doma, posekat zahradu, odklidit sněh z ranveje pro velké auto. Když muž přijede, autem zaparkuje a už není možnost, jak by se sněh uklidil. On se na oplátku ženě stará o servis auta. Rozdělení domácích prací jim vyhovuje a neměnili by na tom nic. Do společného rozpočtu přispívají oba rovným dílem a nemá to žádný vliv na rozdělení domácích prací. Zvyků ze života se svými rodiči mají určitě dost, ale považují je jako samozřejmost. Dle názoru obou dvou není práce, kterou by jeden neudělal za toho druhého. Navíc žena uvedla: „*Co bych asi nesnesla, by bylo, kdyby nějakou práci odmítal dělat, protože je to práce ženská. Žádná práce není ženská nebo mužská. Je lehčí nebo těžší, ale udělat ji mohou oba, všechno je jen na dohodě*“ (Ž_{V2}).

Tab. č. 9: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V3

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	2	6
Vaření	10	1
Úklid	6	2
Běžná údržba domácnosti	1	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné – zahrada, dřevo na topení	1	10
Hospodářství	0	8

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Rodina V3 má dva členy. Muž převážně nakupuje, stará se o malé hospodářství a zahradu, která čítá velké množství ovocných stromů. Je to jeho vášeň a koníček stromy prořezávat, sklízet a uskladňovat ovoce. Mezi jiné činnosti muže patří drobná údržba domu a příprava dřeva na topení v zimě a úklid sněhu. Žena je již v důchodu, tak se může plně věnovat vaření, úklidu a samozřejmě žehlení. Co se týká běžné údržby domácnosti a drobných oprav, to mají na starost oba dva a stejně tak se tomu i věnují.

Muž i žena jsou s tímto rozdělením naprosto spokojeni a nemají důvod na tom ani nic měnit. Finančně tuto rodinu z 70% zajišťuje muž a z 30% žena. Neuvedli, že by to mělo nějaký vliv na rozdělení domácích prací. Jako ve většině rodin si ani muž ani žena nepřinesli do manželství jakékoli zvyky ze života se svými rodiči. Uvedli, že by si určitě zvládli práce vyměnit, ale mají tento styl již prý tak „zajetý“ a jak bylo řečeno, nic jim na takovémto rozdělení domácích prací nevadí, tudíž není důvod to nijak měnit. Jsou takto spokojeni.

Tab. č. 10: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V4

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	6	2
Vaření	14	1
Úklid	7	2
Běžná údržba domácnosti	1	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné	1	10
Hospodářství	1	21

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

V rodině V4 zajišťuje žena veškerý chod domácnosti a muž se stará o rozsáhlé hospodářství, které čítá 25 ha polí, 2 ha lesa, chov krav, ovcí a drůbeže. Tato každodenní práce obsahuje dojení krav, sběr vajec, úklid a krmení dobytka. V letních měsících přibývá práce s hospodářskými stroji na polích a sušení sena, zároveň těžba dřeva z vlastního lesa na topení. Mimo tuto činnost, je hlavním ekonomickým zdrojem trvalé kancelářské zaměstnání. Žena v rodině zastává nákupy, vaření i úklid z velké části sama. Na drobných opravách a běžné údržbě domácnosti se podílejí rovným dílem. Do jiných činností zařazují práci na zahradě, v zimních měsících topení dřevem a údržbu rozsáhlého stavení a hospodářských strojů, které zajišťuje opět muž převážně sám.

Rozdělení domácích prací vzhledem k rozsáhlému hospodářství jim vyhovuje a nic by neměnili. Muž zajišťuje po ekonomické stránce rodinu z 70% a žena z 30%. Ani jeden z nich si do manželství nepřinesl zvyk ze života s rodiči. Muž uvedl: „V naší rodině si práci můžeme vyměnit pouze v domácnosti, ale těžkou práci v hospodářství po manželce nemohu chtít“ (M_{V4}).

Tab. č. 11: Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V5

Činnost	Žena	Muž
Nákupy	3	1
Vaření	14	1
Úklid	14	0
Běžná údržba domácnosti	7	0
Drobné opravy	1	2
Žehlení	2	0
Jiné	8	8
Hospodářství	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

V rodině V5 je žena na mateřské dovolené s dvouletým synem, takže finančně rodinu zabezpečuje převážně muž. Domů se často vrací pozdě odpoledne nebo až večer, takže to ovlivňuje i jejich rozdělení domácích prací, jak je možné vidět v tabulce č. 11. Nejvíce času žena tráví vařením a úklidem. A to z důvodu zvyku manžela na teplé večere a nutné čistoty domácnosti, vzhledem k malému dítěti v rodině. Co se týká jiných činností, žena mezi ně uvedla např. venčení psa a péči o okolí domu, muž zase větší opravy a údržbu jejich automobilů.

Rozdělení domácích prací rodině vyhovuje, žena navíc uvedla: „*Domácí práce zastanu sama, takže není důvod, aby manžel musel ještě po práci uklízet nebo žehlit. Netvrdím ovšem, že se nezapojí, když je potřeba*“ (Ž_{V5}). Mezi zvyky ze života prožitého se svými rodiči uvedli pouze to, že manžel zásadně odmítá přebalovat dítě. Domácí práce by si vyměnit nedokázali. Žena k tomu uvedla: „*Každý jsme dobrý v tom, co děláme a ani jeden to nechceme s druhým měnit. Myslím si, že bychom napáchali mnohem více škod, než užítku*“ (Ž_{V5}).

6.2.3. Souhrn

Tab. č. 12: Kolik hodin týdně věnují rodiny souhrnně domácím pracím

Činnost	Žena		Muž	
	Venkov	Město	Venkov	Město
Nákupy	18	23	11,5	16
Vaření	50	31	3	17
Úklid	29	27	5	12,5
Běžná údržba domácnosti	10,5	17	3	8
Drobné opravy	5	1	6	5,5
Žehlení	8	7	0	0
Jiné	19	9	34,5	15
Hospodářství	1	0	29	0
Celkem	140,5	115	92	74

Zdroj: Vlastní zpracování dat získaných z uskutečněného šetření

Na základě analýzy dat z provedeného empirického šetření, lze říci, že rodiny žijící na venkově mají domácí práce rozdělené tak, že žena zajišťuje vaření, úklid a běžnou údržbu domácnosti a muž jiné činnosti (péče o zahradu, příprava dříví, úklid sněhu, velké opravy aj.). Nákupům a drobným opravám se věnují téměř stejně, ale naopak žehlení zastává pouze žena, a pokud vlastní hospodářství, tak je to v kompetenci muže.

Rodiny žijící ve městě mají domácí práce rozdělené tak, že žena i muž nakupují, vaří, uklízí, zajišťují běžnou údržbu domácnosti a jiné činnosti. Přesto tyto činnosti žena provádí dvakrát častěji. Nelze ale říci, že by se jim muži nevěnovali. Drobné opravy provádí převážně muž a žehlení naopak pouze žena.

Devět z deseti dotazovaných rodin uvedlo, že jim vyhovuje rozdělení domácích prací a nic by na tom neměnili. Jediné, co by ženy chtěli vyměnit je žehlení, ale každá si je vědoma, že by to stejně nebylo možné.

Ekonomické zabezpečení rodin je v převážné většině rodin zajišťováno rovnoměrně. Pouze dvě dotazované rodiny (V3 a V4) uvedly, že muž se podílí větší částí a to z 70%. Pouze jedna rodina (M3) uvedla, že ekonomické zajištění rodiny velmi ovlivňuje rozdělení domácích prací. Jedná se o rodinu, kde muž je již v důchodu a žena je zaměstnaná ve zdravotnictví na směny.

Sedm z deseti dotazovaných rodin se shodlo na tom, že si ani jeden z partnerů nepřinesl žádný zvyk ze života se svými rodiči. Dvě z deseti dotazovaných rodin mají kladný zvyk ze života se svými rodiči a jedna z deseti rodin uvedla záporný zvyk a to neochotu muže přebalovat dítě.

Osm z deseti dotazovaných rodin by si dokázalo vyměnit domácí práce. Přesto uvedli, že by to bylo buď časově náročné, nebo nereálné. Dvě z deseti dotazovaných rodin by si vyměnit domácí práce nedokázalo a to z důvodu obav napáchání více škod než užitku.

Dále z šetření vyplývá, že nákupům se nejvíce věnuje žena ve městě, vaření žena žijící na venkově, úklidu opět žena žijící na venkově, běžné údržbě domácnosti žena žijící ve městě, drobným opravám muž žijící jak na venkově, tak ve městě, žehlení vykonávají pouze ženy, a jiné činnosti zastává nejvíce muž z venkova.

Ze všech uvedených činností se nejvíce žena na venkově věnuje vaření a to z 35,6 %, žena ve městě taktéž vaření a to z 26,9 %, muž na venkově z 37,5 % jiným činnostem a muž ve městě z 23 % vaření. Naopak nejméně se žena na venkově věnuje hospodářství a to z 0,7 %, žena ve městě drobným opravám z 0,9 %, muž na venkově žehlení z 0 % a běžné údržbě domácnosti a vaření z 3,3 % a muž ve městě žehlení z 0 % a drobným opravám ze 7,4 %.

Na závěr je možné říci, že rodiny žijící na venkově mají větší časový rozdíl ve věnování se domácím pracím mezi mužem a ženou. Ženy zajišťují činnosti zaměřené na domácnost a muži práce okolo domu a hospodářství. U rodin žijících ve městě jsou domácí práce vyrovnanější.

7. Závěr

Tématem této bakalářské práce je porovnání rozdělení domácích prací u rodin žijících na venkově a ve městě. V teoretické části práce byly vymezeny pojmy rodina, gender, genderové role a také feministické teorie. Pozornost byla zaměřena také na pojem město a venkov, neboť je rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou těmito pojmy rámováno. Dále se teoretická část bakalářské práce zabývá tematikou práce jako činnosti se zřetelem na domácí práce, které je možno určit jako celek veškerých aktivit potřebných k tomu, aby domácnost fungovala (Bierzová, 2006), domácím pracím a genderu a také, že domácí práce nejsou považovány za skutečnou práci.

Cílem empirické části bylo pomocí standardizovaného rozhovoru zjistit, jak se ženy a muži podílí na domácích pracích a jak si je rozdělují ve městě a na venkově. Zkoumáno bylo nejen rozdělení domácích prací mezi mužem a ženou a jejich časovou investicí do těchto činností, ale také jejich spokojenost s tímto rozdělením, možnost ovlivnění tohoto rozdělení prací ekonomickým zajištěním rodiny, zvyky ze života s rodiči a ochotu výměny prací mezi mužem a ženou. Výzkum proběhl v místě trvalého bydliště autorky. Jedná se o město Příbram a okolní vesnice. Pro empirické šetření bylo osloveno deset rodin (pět rodin z města Příbram a pět rodin z okolních vesnic).

Součástí empirické části bakalářské práce je také sekundární analýza dat o rodinách v ČR. Byla zjištěna data o obyvatelstvu ze statistického serveru Sčítání lidu, domů a bytů. Zjištěná data jsou z roku 2011. Dále součástí sekundární analýzy jsou také výzkumy provedené Sociologickým ústavem AV ČR. Byly vybrány výzkumy vztahující se k pojmům gender, dělbě prací v domácnosti mezi mužem a ženou, postojům k manželství a rodičovství, a výběrem mezi rodinou a/nebo prací.

Pro empirické šetření byly vybrány domácí práce jako např. úklid, vaření, nakupování, běžná údržba domácnosti, drobné opravy, žehlení a jiné činnosti, do kterých rodiny řadily hlavně topení, starost o zahradu, přípravu dřeva, péči o domácí zvířata, úklid okolo domu nebo úklid sněhu.

Z odpovědí na otázku ohledně rozdělení domácích prací a časové investice do těchto činností vyplývá, že ženy žijící na venkově zajišťují hlavně vaření, úklid a běžnou údržbu domácnosti a muži jiné činnosti. U rodin žijících ve městě nebyly takové rozdíly

v hodinách, které muž a žena věnují dané činnosti jako u rodin na venkově. Nejvíce se ale také zaměřují na vaření a úklid.

Dle provedeného výzkumu ve městě Příbram a okolních vesnic, ale také dle zjištění J. Chaloupkové v rámci Sociologického ústavu AV ČR lze potvrdit, že „*gender zůstává nejvýznamnějším determinantem času stráveného péčí o domácnost. Výkon většiny domácích prací v českých domácnostech leží i nadále na ženách*“ (Chaloupková, 2005).

Z uvedených činností, se žena, ať už žije na venkově či ve městě, nejvíce věnuje vaření a úklidu. Žena na venkově, souhrnně za všechny venkovské ženy, ještě o dvacet hodin více vaří než žena ve městě. Zaměříme – li se na vaření u muže, muž ve městě věnuje vaření téměř šestkrát více času než muž na venkově. Celkově ze všech možných činností věnuje právě vaření muž ve městě nejvíce času.

Na otázky, zda rodinám vyhovuje rozdělení domácích prací, ekonomického zajištění rodiny a možné výměny domácích prací mezi partnery, většina rodin odpověděla kladně. Většině rodin, ať už žijících na venkově či ve městě, vyhovuje rozdělení domácích prací a nic by na tom neměnili, ekonomické zajištění rodiny mají rovnoměrné a nijak to neovlivňuje dělbu domácích prací a práce by si dokázali vyměnit, ale nenalézají důvod proč nebo uvádějí, že by to bylo časově náročné či nemožné. Zvyky u mužů a žen ze života se svými rodiči se vyskytují pouze zřídka, a když už ano, tak jsou spíše kladného charakteru (odnos prádla na mandl, pořádek ve skříních aj). Vyskytl se pouze jeden záporný zvyk a to neochota muže přebalovat dítě.

Cílem této bakalářské práce bylo porovnání dělby domácích prací u rodin žijících na venkově a rodin žijících ve městě. A tento stanovený cíl práce byl naplněn.

8. Seznam použité literatury

- BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Iva Pachtová. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4.
- BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie*. Jana Pavlicová. Praha: Fortuna, 1996. 144 s. ISBN 978-80-7373-028-4.
- GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Karel Marek. Praha: Nakladatelství VICTORIA PUBLISHING, a.s., 1992. 754 s. ISBN 80-85605-28-7.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vacek Jindřich. 1. vyd., Praha: Vydavatelství Argo, 1997. 596 s. ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Dominik Dvořák. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 2001. 286 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
- JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Dominik Dvořák. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 2003. 232 s. ISBN 80-7178-749-3.
- KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Alice Dudáková, 1.vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0.
- MAJEROVÁ, Věra a kol. *Sociologie venkova a zemědělství*. 4.vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita Provozně ekonomická fakulta, 2009. 254 s.
- MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce – jak je sladit a nezbláznit se*. 1.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2009. 160 s. ISBN 978-80-7367-615-5.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost*. Dominik Dvořák. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 2002. 208 s. ISBN 80-7178-624-1.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Alena Miltová. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. 312 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Monika Kittová. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 2000. 176 s. ISBN 80-7178-403-6.

PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Jiří Linhart, Alena Vodáková. Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-16-41.

PERLÍN, Radim. „*Venkov, typologie venkovského prostoru*“. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

RENZETTI, Claire M. *Ženy, muži a společnost*. Petr Pavlík, Lukáš Gjurič, Marcela Linková, Blanka Knotková-Čapková, Viola Parente-Čapková. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2005. 644 s. ISBN 90-246-0525-2.

SLEPIČKA, A. *Venkov a/nebo město*. Jakoubková Marie. 1.vyd. Praha:Nakladatelství Svoboda, 1981. 367 s. ISBN 25-138-81.

VODÁKOVÁ, Alena. *Rod ženský – Kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?*. Olga Vodáková. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 356 s. ISBN 80-86429-18-0.

VÝROST, Josef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Dominik Dvořák. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s.r.o., 1998. 383 s. ISBN 80-7178-269-6.

Internetové zdroje:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Rodina [online]. Sčítání lidu, domů a bytů, 2011 [cit. 28.1.2013]. Dostupný z: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=0&th=rodina&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>

GENDER / ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI / VÝZKUM. Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi. [online]. Gender / rovné příležitosti / výzkum, 2006 [cit. 20.8.2012]. Dostupný z: <http://www.genderonline.cz/uploads/5a27cc06e2f4220bde54b069a0b6a5232f56cfaa_rozdeleni-domacich-praci.pdf>

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti. [online]. soc.cas., 2005 [cit. 12.1.2013]. Dostupný z: <<http://www.soc.cas.cz/articles/cz/5/386/Chaloupkova-J.-2005-.-8222-Faktory-ovlivnujici-delbu-domaci-prace-v-ceskych-domacnostech-a-hodnoceni-jejji-spravedlnosti-8220-Sociologicky-casopis-Czech-Sociological-Review-41-1-57-77.html>>

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě. [online]. soc.cas., 2004 [cit. 28.1.2013]. Dostupný z <<http://www.soc.cas.cz/articles/cz/5/154/Chaloupkova-J.-Salamounova-P.-2004.-Postoje-k-manzelstvi-rodicovstvi-a-k-rolim-v-rodine-v-Ceske-republice-a-v-Evrole-Sociologicke-studie-04-07-Praha-Sociologicky-ustav-AV-CR.html>>

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé. [online]. soc.cas.,1999 [cit. 30.1.2013]. Dostupný z: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/143_99-6wptext.pdf>

9. Přílohy

Příloha č. 1

Empirické šetření o rozdělení prací v domácnosti mezi mužem a ženou na venkově a ve městě

Záznamový arch pro rodiny

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Činnost	Žena	Muž
Nákupy		
Vaření		
Úklid		
Běžná údržba domácnosti		
Drobné opravy		
Žehlení		
Jiné		
Hospodářství		

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?
3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?
4. Máte nějaké zvyky v rodině
5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině?

Příloha č. 2

Výpovědi dotazovaných rodin

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M1 - Příbram

Činnost	Žena – Jana 30 let SOŠ	Muž – Václav 35 let VŠ
Nákupy	3	0
Vaření	3	0
Úklid	1	0,5
Běžná údržba domácnosti	0	0
Drobné opravy	0	0
Žehlení	1	0
Jiné – venčení psa	2	4
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Převážně žena, tříčlenná rodina + 7 měsíční dítě, drobné opravy nikdo, 2 domácnosti, vlastní firma vzdálená 200 km, kde je provizorní druhá domácnost. Domácnost trvalého bydliště po rekonstrukci, úklid provádí zásadně o víkendu a na běžnou údržbu domácnosti nezbyvá čas. Okomentovali – „Převážnou část týdne jsme v druhé domácnosti, tudíž úklid připadá až na víkend a na běžnou údržbu domácnosti není čas. Havarijný stav řeší jeden nebo druhý z nás ihned, abychom neohrozili chod domácnosti, ale vyčíslit v hodinách se to nedá“. Muž pomáhá pouze s úklidem a s venčením psa – relaxace pro oba dva.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Nevyhovuje, ale nelze nic změnit. Ž. – „Pracujeme sice ve vlastní firmě, ale ten, kdo se může během dne z práce uvolnit a dojít alespoň na rychlý nákup, jsem pouze já. Manžel musí být neustále ve firmě, a když by konečně mohl pro rodinu cokoli udělat, je večer, a obchody jsou již zavřené“.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací? 50% + 50% - společný účet ve vlastní firmě

4. Máte nějaké zvyky v rodině? - žádné

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? - Nereálné

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M2 - Příbram

Činnost	Žena – Marcela 35 let SOŠ	Muž – Pavel 37 let SOÚ
Nákupy	4	3
Vaření	7	3
Úklid	5	3
Běžná údržba domácnosti	7	5
Drobné opravy	1	3
Žehlení	1	0
Jiné – venčení psa, zahrada, údržba bazénu	2	4
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Stejným dílem, 5 členná rodina, 3 dcery sportovně založené. Domácnost vede žena, vše organizuje. Uvedli – „Většinu víkendů trávíme doprovodem svých dcer po sportovních aktivitách a závodech a po návratu domů si musíme chod domácnosti rozdělit co nejrychleji stejným dílem“. Některé činnosti žena x některé muž. Větší opravy – muž, žena spíše pomocnicí – něco přidržet, podat.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Rozdělení – nic neměnit, nemají vše přesně rozděleno, kdo co udělá a doplňují se. Žena tráví více času domácími pracemi, muž – práce na zahradě, venčení psa, údržba bazénu. Je povoláním zedník, využívá řemeslo při stavbě nového krbu, kotce pro psa, přístřešku pro auto apod.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací? 50% + 50% nijak to neovlivňuje chod domácnosti. Oba dva uvedli: „Kdo je první doma a všimne si, co je potřeba udělat, tak to udělá“

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Žádné

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? Vyhovuje jim, že se snaží dělat činnosti společně. Každý umí něco jiného a doplňují se

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M3 - Příbram

Činnost	Žena Hana 57 let SOŠ + Dis	Muž Jan 63 let SOÚ
Nákupy	2	10
Vaření	2	10
Úklid	8	4
Běžná údržba domácnosti	5	dle potřeby
Drobné opravy	0	dle potřeby
Žehlení	2	0
Jiné – zahrádka	0	2
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Žena pracuje ve zdravotnictví na směny. Uvádějí: „Velmi to ovlivňuje naše rozdělení domácích prací“. Často nakupuje a vaří muž. Muž okomentoval: „Využíváme velké množství slev, tudíž spoustu času strávím objížděním různých supermarketů. A vaření je mou zálibou a koníčkem, tudíž tomu věnuji také mnoho času“. Úklid žena, muž pomůže dle potřeby. Žena uvedla: „Když se vrátím ze zaměstnání domů, jsem ráda, že je nakoupeno a uvařeno. Když se tedy po práci v noci vyspím, na oplátku zase ráda uklidím. Stane se ale také, že manžel stihne přes den nejen nakoupit, uvařit, ale také uklidit. Za což jsem velmi vděčná a mile mne to potěší“.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili? Nepřemýšleli o tom, ale spíše jim to takhle vyhovuje
3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací? 60% žena + 40% muž - důchodce
4. Máte nějaké zvyky v rodině? Žádné
5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? Dokázali vyměnit, ale nemají důvod proč, takhle jim to plně vyhovuje.

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M4 - Příbram

Činnost	Žena Jana 23 let SOŠ	Muž Stanislav 25 let SOŠ
Nákupy	10	2
Vaření	12	3
Úklid	9	1
Běžná údržba domácnosti	3	1
Drobné opravy	0	2
Žehlení	1	0
Jiné – topení, květiny, chov koček	5	5
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Mladý novomanželský pár, žijí spolu více jak 5 let, úklid, vaření a nákupy hlavně žena. Muž nemá trpělivost, žena uvedla: „Snídaně, oběd, večeře a mezi tím svačiny. Tenhle systém se u nás nedodrhuje. Vaříme vždy, kdy máme hlad. Proto tak nestrávíme moc času pravidelným vyvařováním“. Muž s vařením občas pomáhá, občas vaří sám. Úklid zastává žena, má svůj systém. Muž pomáhá, když vidí, že je úklidu hodně. Drobné opravy dělá muž. Pokud není muž doma, žena si poradí s opravami sama. Nežehlí nikdo. Žena uvedla: „Stačí šikovně prádlo pověsit a po uschnutí dát na ramínko a do skříně. Pokud jde ale o oblečení, které je potřeba vyžehlit, dělám to já.“

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili? Uvedli: „Domácí práce bychom si neměnili. Každý máme na vše svůj systém a jeden druhému se alespoň do toho nepletete. Samozřejmě jsme občas rádi za pomoc toho druhého.“
3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací? 36% žena 64% muž. Neovlivňuje. Ovlivňuje, jak často se práce dělají.
4. Máte nějaké zvyky v rodině? Neuvědomují si, že by si protějšek přinesl nějaký zvyk.
5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? Dokázali, ale chvíli by trvalo, než by jeden toho druhého tyto práce naučil

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina M5 - Příbram

Činnost	Žena Zdeňka 53 let SOŠ	Muž Petr 58 SOŠ
Nákupy	4	1
Vaření	7	1
Úklid	4	4
Běžná údržba domácnosti	2	1
Drobné opravy	0	0,5
Žehlení	2	0
Jiné	0	0
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Nákupy a vaření žena. Muž drobný materiál pro opravy a údržbu bytu. Úklid oba dva. Mají nepravidelnou pracovní dobu. Kdo přijde dříve, neváhá udělat co je potřeba. Drobné opravy záležitost výhradně muže. 5členná rodina.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Žena uvedla: „Nemáme přesně stanoveno, kdo co dělá. Jediné, co muž odmítá, je žehlení, ale vím, že když by bylo nutné, tak by to také zvládl.“

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?

50% žena 50% muž. Neovlivňuje rozdělení.

4. Máte nějaké zvyky v rodině?

Muž – příjemné zvyky. Odnáška ložního prádla na mandl, což ženě naprosto vyhovuje, téměř vojenský pořádek v jeho skříních a občasné vaření tradičních českých jídel.

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině?

Nemají pevně stanoveno kdo, co dělá. Muž by určitě zvládl vyžehlit prádlo a žena jakoukoli drobnou opravu v bytě.

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V1 - Bohutín

Činnost	Žena Eva 35 let SOŠ	Muž Jiří 63 let SOŠ
Nákupy	5	2
Vaření	8	0
Úklid	3	1/2
Běžná údržba domácnosti	1	0
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné – zahrada, venčení psa, topení	6	6
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Domácí práce převážně žena – nákupy, vaření a běžná údržba domácnosti. Nakupuje převážně v době polední pauzy, 2x za měsíc s mužem větší nákup v supermarketu. Celé menu vaří jen o víkendu, přes týden rychlé nebo studené večeře. Úklid o víkendu – luxují a vytírají podlahy, úklid koupelny a WC, prach. Kombinovaná rodina – 5 členů domácnosti: muž, žena, syn, manželčina sestra a jejich matka. Drobná oprava, např. výměna žárovky, opravy oblečení na šicím stroji – oba dva. Vybírání popela z kotle na topení, jeho odnos do popelnice, v zimě odstraňování sněhu z chodníku, v létě sekání a zalévání zahrady, přesazování květin, přípravy dřeva v lese na topení na zimu a starost o psa – oba dva.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Vyhovuje. Žena nerada žehlí, ale není, kdo by to za ní udělal.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?

50% žena, 50% muž.

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Žádné

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině?

Žena uvedla: „Já určitě ano, manžel asi ne, a pokud ano, ubralo by mu to hodně sil.“

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V2 - Podlesí

Činnost	Žena Dana 52 let SOŠ	Muž Libor 45 let SOÚ
Nákupy	2	0,5
Vaření	4	0
Úklid	2	0,5
Běžná údržba domácnosti	0,5	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	0	0
Jiné	3	0,5
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Nákupy, vaření a úklid zajišťuje žena. Muž je řidič z povolání, většinu pracovního týdne je mimo domov. Žena: „Domácí práce máme rozdělené tak, kdo má zrovna volno, tak to udělá. Nakupovat potraviny chodím výhradně pouze já, pro manžela je to ztráta času. Jíst se dá cokoli, hlavně, že je lednice plná. Manžel chodí nakupovat pouze do lednice. Ostatní věci jako žárovky nebo materiál na drobné opravy, to jde zase úplně mimo mě.“ Úklid – manžel vidí, posunutou květinu, ale nevidí prach. Žena: „Prach je pouze moje záležitost, ale naopak vyčistit koupelnu, to je výhradně práce manžela, to dělá úplně bez řečí a docela i rád.“ Žena uklízí v domě, manžel v garáži. Péči o zahradu, v zimním období topení dřevem zastává žena. Stihne hodně udělat sama. Uklidit doma, posekat zahradu, odklidit sněh z ranveje pro velké auto. Muž přijede, zaparkuje a už není možnost sněh uklidit. Na oplátku se ženě stará o servis auta.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili? Vyhovuje, nic by neměnili.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací? 50% žena a 50% muž. Nemá to vliv na rozdělení domácích prací.

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Mají určitě dost, ale považují je jako samozřejmost.

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? Dle názoru obou dvou není práce, kterou by jeden neudělal za toho druhého. Žena uvedla: „Co bych asi nesnesla, by bylo, kdyby nějakou práci odmítal dělat, protože je to práce ženská. Žádná práce není ženská nebo mužská. Je lehčí nebo těžší, ale udělat ji mohou oba, vše je jen na dohodě.“

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V3 - Kamenná

Činnost	Žena Božena 60 let SOŠ	Muž Luboš 62 let VŠ
Nákupy	2	6
Vaření	10	1
Úklid	6	2
Běžná údržba domácnosti	1	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné – zahrada, dřevo na topení	1	10
Hospodářství	0	8

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

2 členové rodiny. Muž nakupuje, stará se o malé hospodářství a zahradu. Mají velké množství ovocných sadů. Má vášeň a koníček stromy prořezávat, sklízet a uskladňovat ovoce. Udržuje dům, připravuje dřevo na topení v zimě a uklízí sněh. Žena je v důchodu, věnuje se vaření, úklidu a žehlení. Běžnou údržbu domácnosti a drobné opravy zajišťují oba dva.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Spokojeni s rozdělením prací, nemají důvod nic měnit.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?

70% muž a 30% žena. Nemá vliv na rozdělení domácích prací.

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Žádné

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině?

Práce by si dokázali vyměnit, ale tento styl mají prý tak „zajetý“, že jim na takovémto rozdělení domácích prací nic nevádí a nemají důvod to měnit. Jsou spokojeni.

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V4 - Tisová

Činnost	Žena Ivana 45 let SOŠ	Muž Josef 47 let SOŠ
Nákupy	6	2
Vaření	14	1
Úklid	7	2
Běžná údržba domácnosti	1	1
Drobné opravy	1	1
Žehlení	2	0
Jiné	1	10
Hospodářství	1	21

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Veškerý chod domácnosti žena. Muž se stará o rozsáhlé hospodářství, 25 ha polí, 2 ha lesa, chov krav, ovcí a drůbeže. Každodenně dojí krávy, sbírá vejce, uklízí a krmí dobytek. V létě práce na poli a sušení sena, těžba dřeva ve vlastním lese – vše sám. Žena zastává nákupy, vaření i úklid. Drobné opravy a běžnou údržbu domácnosti oba dva. Práci na zahradě, v zimě topení dřevem a údržba rozsáhlého stavení a hospodářských strojů – manžel sám.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Vzhledem k rozsáhlému hospodářství jim to vyhovuje a nic by neměnili.

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?

70% muž – hlavním ekonomickým zdrojem je mimo hospodářství kancelářské zaměstnání, 30% žena.

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Žádné

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině?

Muž uvedl: „V naší rodině si práci můžeme vyměnit pouze v domácnosti, ale těžkou práci v hospodářství po manželce nemohu chtít.“

Kolik hodin týdně věnuje domácím pracím rodina V5 - Milín

Činnost	Žena Eliška 21 SOŠ	Muž Tomáš 32 SOÚ
Nákupy	3	1
Vaření	14	1
Úklid	14	0
Běžná údržba domácnosti	7	0
Drobné opravy	1	2
Žehlení	2	0
Jiné	8	8
Hospodářství	0	0

1. Kdo se jak stará o domácnost? A kolik času týdně se věnujete domácím pracím?

Žena na mateřské dovolené s dvouletým synem. Muž se vrací pozdě odpoledne nebo až večer. Žena nejvíce vaří a uklízí. Manžel je zvyklý na teplé večere, vzhledem k malému dítěti v rodině, žena zajišťuje čistotu domácnosti. Žena venčí psa, pečuje o okolí domu. Muž zajišťuje větší opravy stavení a údržbu jejich automobilů.

2. Jak Vám uvedené dělení vyhovuje, co byste změnili?

Žena: „Domácí práce zastanu sama, takže není důvod, aby manžel musel ještě po práci uklízet nebo žehlit. Netvrdím ovšem, že se nezapojí, když je potřeba.“ Rozdělení jim vyhovuje

3. Ekonomické zajištění rodiny. Ovlivňuje to u vás rozdělení domácích prací?

Převážně muž.

4. Máte nějaké zvyky v rodině? Manžel zásadně odmítá přebalovat dítě.

5. Dokázali byste si vyměnit práce v rodině? Nedokázali by si vyměnit.

Žena uvedla: „Každý jsme dobrý v tom, co děláme a ani jeden to nechceme s druhým měnit. Myslím si, že bychom napáchali mnohem více škod, než užitku.“